

LAISVĖ

Bi-weekly
102-02 Liberty Ave.
Ozone Park, N. Y. 11417
Telephone: 641-6887
Area Code 718

Entered as second
class matter at the
Post Office of Jama-
ica, N. Y., under the
Act of March 3, 1879.

LAISVĖ

THE LITHUANIAN BI-WEEKLY

LAISVĖ—LIBERTY

Dvisavaitinis

Jungtinės Valstijose \$12.00
Kanadoje \$15.00
Kitur užsienyje \$15.00
Pavienio egzemplioriaus kaina 25 centai

PRICE 25 c.

NO. 16

★ ★ ★ ★ ★

PENKTADIENIS, LAPKRIČIO [NOVEMBER] 22, 1985

OZONE PARK, N. Y. 11417

★ ★ ★ ★ ★

74-IEJI METAI

KRISLAI

K. Barono pozicija
"Išvežtas" herbas
"Senukai" Chicagoje
Linkime jų energijos

Chicago "Draugo" korespondentas K. Baronas iš tikrųjų jau gerai žinomas kaip vienas pačių reakcingiausių žurnalistų lietuvių išeivijoje. Taikos judėjimas jam tik šukšlės, bet koks išsireiškimas už geresnius santykius tarp Vakarų ir Rytų jam tik išdavystės ir t.t.

Na, nestebėtina — kraštutinis reakcininkas — tai kraštutinis reakcininkas. Bet tenka labiau nusiteikti, kai Baronas rašo apie lietuvių ir vokiečių santykius. Čia kartais atrodo, kad šis lietuviškai rašas ir lietuviška pavarde žmogus faktinai yra vokiškos, ir dargi kraštutiniai dešinės — vokiškosios, galvosenos.

Baronas su dideliu pasigardžiu aprašo kažkokią Alberto Ungerio Ansberg miestelyje atidarytą muziejų, kuris pavadintas "Haus der Deutschen aus Litauen". — ki-taip sakant — Lietuvos vokiečių namas. Nebūtų nieko blogo, jeigu iš Lietuvos kilę vokiečiai sukurtų savo muziejų, kuriame jų gyvenimas ir kultūra Lietuvoje būtų dokumentuotos. Bet, atrodo, kad šiame name Ansberge yra ir ko kito... Baronas rašo: "Ten randami verpimo rateliai, pinigai, atvežtas iš Lietuvos Vilniaus herbas..."

Taigi, "atvežtas iš Lietuvos Vilniaus herbas..." Kas jį "atvežė"? Kam jis priklauso? Reikia spėti, kad, jeigu tai originalus herbas, koks nors vokiečių karys arba pareigūnas okupacijos metu pagrobė ir herbą išsivežė kaip "suvėnyrą". Ar Baronas sutinka, kad tas herbas turi būti išplėstas iš paties Vilniaus istorinių dokumentacijų?

Kitoje vietoje Baronas rašo: "Muziejaus eksponatų kaina siekia 100 tūkst. markių. Ypatingai brangūs yra knygos sk. kur 1858 m. išleistas lietuviškai Šv. Raštas."

Tas pats klausimas: kaip tas svarbus dokumentas pateko į Vokietiją? Kodėl jis turi gulėti Arnberge kaip koks kuriozas, vietoje būti Vilniaus centralinėje bibliotekoje, kur jis būtų tikrai branginamas, filologijos studentų mokslininkų tyrinėjimas?

Muziejylyje guli ir kitas eksponatas: dešimties litų monetė. Ape tai Baronas atvirai rašo: "Paskutinis rinkinys atėjo iš vieno buv. Vokietijos kareivio..."

Visame pasaulyje tautos dabar reikalauja, kad jų istorinis palikimas, kuris per visokius įsiveržimus ir okupacijas buvo pagrobtas, būtų grąžintas namo. Graikai iš Britanijos reikalauja, kad jos muziejus grąžintų į Atenas prieš šimtmetį ir anksčiau išsivežtą dalį Partenono bareliufų. Egiptas jau seniai reikalauja, kad britai, prancūzai ir kiti sugrąžintų mumijas, obeliskus ir kitus istorinius palikimus. Taip pat galvoja ir Afrikos kraštai. Bet Baronas patenkintas matydamas "atvežtą iš Lietuvos" — kas reiškia pavogtą herbą.

Teko girdėti, kad vienas iš Lietuvos atvykęs kultūrininkas besivečiuodamas Chicagoje privatiname pobūvyje pas kitų srovių kolegias pajaukavęs, kad "Vilnyje" suruoš-tame susitikime jį sutiko "tik trylika senukų". Lietuvos draugai norėtųsi pasakyti:

Ne trylika senukų jus sutiko, o grupė senų kovos veteranų, žmonės, kurie ir sulaukė seno amžiaus nesudėdą rankų, kurie įtempdami paskutines jėgas darbuojasi, stengdamiesi išleisti pažangų laikraštį, mėgina palaikyti ryšius su savo senąja tėvyne. Tai tie draugai ir draugės, kurie sunkiausiu Lietuvos metu, kuomet ją smaugė nacinė okupacija, gyveno jos vargais, ir kiek pajėgė padėjo jos kovotojams, kurie džiaugiasi Lietuvos džiaugsmais ir

VIRŠŪNIŲ SUSITIKIMAS, KURIO PASAULIS LAUKĖ

Vaidas iš prezidento Reagano ir Tarybų Sąjungos vadovo Michailo Gorbačiovo susitikimo Genevoje, kai po antrojo posėdžio jiedu pasirodė spaudos atstovams: pirmasis nusišypsojo, o antrasis pamosa-

vo, bet nieko nepasakė, kad galima būtų pranešti pasauliui, nekantriai laukiančiam to istorinio pasimatymo rezultatų. Apie derybas buvo pranešta vėliau — prez. Reagan JAV Kongresui, o Gorbačiovas

spaudos konferencijoje Genevoje informavo, kad, nepaisant skirtumų, prie gerų norų susitarti imanoma. Tai pirmasis toks šių didvalstybių vadovų susitikimas po šešerių metų.

rūpinasi jos ateitimi. Ne, drauge, tie "senukai" tebekovoja čia, Amerikoje, prieš reiganizmą ir karo pavojų, jie lieka savo jaunatvės kovos pozicijose, jiems jauni pažangiečiai jaučia pagarbą ir reiškia padėką. Mes linkime Jums, drauge, pasiekti jų amžių, turėti tiek pat energijos ir likti tiek pat kūrybingu, kaip jie lieka.

R.B.

Alfonsin laimėjo

Buenos Aires. — Prezidentas Raul Alfonsin lapkričio pradžioje išlaikė pirmuosius rinkimų egzaminus nuo 1983-ųjų metų, kai Argentinoje įvedė demokratine

valdžią, atsikračius nuo kariškių diktatūros.

Kad ir nedidele dauguma, Alfonsin radikalų partija laimėjo parlamento rinkimuose, ypač prieš jo priešininkus peronistus, kurie daugumoje yra užkietėję unijų vada.

Prezidentas Alfonsin turi rimtą problemą savo tolimiesiems darbams. Svarbiausias — tai kova prieš infliaciją, kuri gali tapti ir nepopuliari, jei pririekia mažinti atlyginimus, ir kova prieš terorizmą. Prieš kiek laiko prezidentas buvo priverstas paskelbti apsiausties stovį, kad jo valdžia galėtų suimti šešis civilius ir šešis karininkus, kurie buvo suimti ir kaltinami terorizmu, net siekimu nuversti paties prezidento valdžią.

Kaltina terorizmu

Maskva. — Tarybų Sąjungos slaptosios tarnybos aukštas pareigūnas Vitalij S. Jurčenko, sugrįžęs į Maskvą iš Amerikos, kaltina JAV Centrinę žvalgybą terorizmu.

Jurčenko tvirtina, kad jis buvęs Romoje pagrobtas, maitintas nar-kotikais ir atvežtas į Ameriką ir prievarta laikytas. Jam pavykė pabėgti nuo jį lydėjusio JAV saugumiečio ir prisistatyti Tarybų Sąjungos ambasadą Washingtone. Čia įvykusi spaudos konferencija, kurios metu jis pranešęs apie tai, kas su juo atsitikę ir pareiškęs norą tuojau pat sugrįžti į Tarybų Sąjungą.

Amerikos spauda rašo, kad dabar vyksta vieni kitų kaltinimai tarp Centrinės žvalgybos, FBI ir Kongreso narių, ieškant kaltininkų, nes amerikiečiai originaliai tvirtino, kad Jurčenką perbėgęs savo noru.

Susitarimas dėl

Šiaurinės Airijos

London. — D. Britanijos vyriausybė, siekdama užbaigti amžiną Šiaurinės Airijos problemą, sutiko Airijos Respublikai duoti formaliai patariamąjį vaidmenį, sprendžiant tos provincijos reikalus.

Pagal tą susitarimą, D. Britanija, kuri jau 65 metai kai valdo padalintąją Airiją, tiesiogiai kontroliuos šešias Šiaurinės Airijos provincijas, bet sutinka, kad būtų sudaryta Tarpyvyriausybė angliu-aidurių konferencija. Ji neturėtų jokios galios savo nutarimams vykdyti, bet tik teiktų rekomendacijas politiniams, teisiniams ir saugumo reikalams.

Sis susitarimas laikomas pirmuoju žingsniu visos Airijos apjungimui, bet tuo pačiu žada Šiaurės Airijos protestantams, kurie sudaro toje teritorijoje didžiąją gyventojų, kad nieko nebus pakeista be jų pritarimo.

Susitarimas jau susilaukė kritikos iš daugelio pusių, tad nežinia, ar Britų Parlamentas tą sutartį ratifikuos. Sakoma, kad Airijos nacionalistai nepatenkinti, nes jiems per mažai žadama, o Ulsterio protestantai nori, kad Šiaurės Airija liktų su britais.

Vulkano lavoje žuvo 22 tūkstančiai žmonių

Bogota, Kolumbija. — Išstius mėnesius rusenęs, Nevada del Ruiz vulkanas šiaurinėje Kolumbijoje prasiveržė lapkričio 13 d. ir nematytu greičiu užliejo karšta lava Armero miestą bei palaidojo ir kitas tris vietas: Santuario, Carmelo ir Pindalito. Raudonojo Kryžiaus apskaičiavimu iš viso žuvo apie 22 tūkstančius gyventojų, kurie buvo nelaimės užklupti nakties metu, kai miegojo.

Vėliau gelbėtojų būriai ir malūnsparniai bandė rankioti iš lavos dar gyvus likusiuosius, kurių pagalbos šauksmą girdėjo, daugelyje vietų istrigusius iki ausų. Pavyko nemažai išgelbėti, bet laikui bėgant jau dingo viltis. Išsekus jėgoms nelaimingieji mirė, o valdžia skelbė, kad, prisibijant malarijos, eventuali reikės pradėti purškimą prieš moskitus.

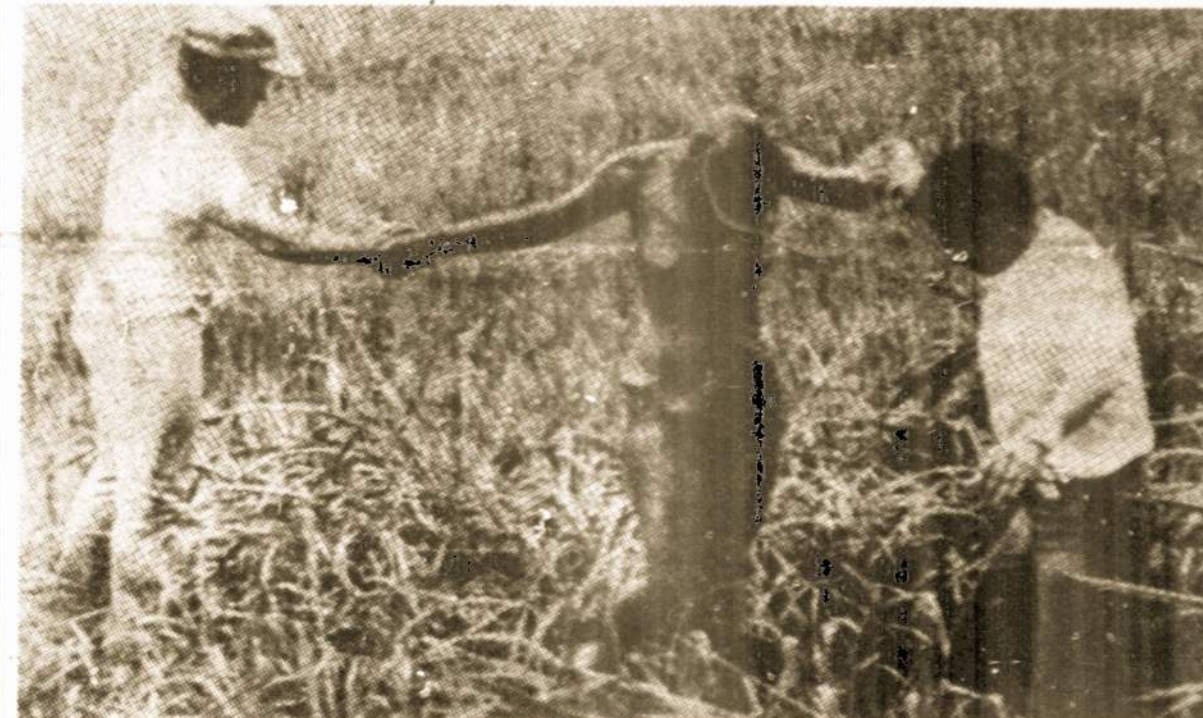
Salia vulkano lavos prie nelaimės dar prisidėjo ir paplūdusi Lagunilla upė, kurios vagą užliejo vulkano karščio sutirpdytas ugnikalnio sniegas. Nukentėjo ne tik patys gyventojai, bet visa jų nuosavybė, namai, kloniai, kuriuose buvo auginama kava ir ryžiai, ir galvijai. Dabar visas pasaulis jungiasi savo pagalba nuo šios gamtos nelaimės išsigelbėjusiems. Tie, kurie mirė lavos užversti, taip ir pasiliks, nes

nėra priemonių juos iš ten ištraukti — valdžia sako, kad tos vietovės ir taps kapinynu.

Tasai sniego kiautere apdengtas daugiau kaip 16 tūkstančių pėdų aukščio ugnikalnis jau prieš metus buvo pradėjęs kunkuliuoti. Kolumbijos ir užsienio ekspertai buvo paruošę ir evakuacijos planą pavojaus atveju. Tik nelaimė, planas nebuvo pradėtas vykdyti. Kaip spauda rašo, jau vulkano lava riedėjo paupiu 60-ties mylių greičiu, o Bogotos radijas dar skelbęs, jog nesą pavojaus. Jei gyventojai būtų buvę anksčiau išpėti, daugiau jų būtų išsigelbėję.

Mokslininkai aiškina, kad ši gamtos nelaimė, panašiai kaip 1980-aisiais metais prasivėžęs Jungtinės Amerikos Valstijose Mount St. Helenes ugnikalnis, ar ir šiemet rugsėjo mėnesį Meksikos miestą sunaikinęs žemės drebėjimas, atsiradusi dėl Ramiojo vandenyno geologinio dugno nuslinkimo po Amerikos krantais.

Si nelaimė, jau antroji, ištikusi Kolumbiją šiemet. Nepalyginti mažesnė buvo pirmoji, kai prieš dvi savaites, valdžios kovoje su kairiaisiais partizanais, užėmusiais nacionalinio teismo patalpas, žuvo 100 žmonių, jų tarpe ir daug teisėjų bei jų pirmininkas.

Si moteris laiminga nelaimėje, nes ją iš lavos ištraukė gyvą ir jai suteikė pagalbą, bet 22 tūkstančius gyventojų užliejo lava, nes jie nespėjo pabėgti.

Valdžios pasikeitimai Lenkijoje

Varšuva. — Gen. Wojciech Jaruzelski, kuris nuo 1981 metų buvo premjeru ir partijos vadovu, pasitraukė iš premjero pareigų, palikdamas prie partijos vairo. Jis taip pat išrinktas ir Lenkijos prezidentu, kuriuo ligšiol buvo Henryk Jablonski. Naujoju premjeru išrinktas gen. Jaruzelskio pavaduotojas ekonomistas Zbigniew Messner.

Tuo tarpu, kai gen. Jaruzelski žada labiau koncentruotis ties partijos darbais ir planais, kurie bus plačiau paliesti ateinančiais metais įvyksiančiame suvažiavime, premjeras Messner visą dėmesį žada paskirti Lenkijos pašlijusiems ekonominiams reikalams. Išsiskolinimas užsieniui, mažėjanti pramonės produkcija, įvairūs trukūmai — tai jo didžiausios problemos.

Valdžios pakeitimus patvirtino pereitą mėnesį išrinktas šalies seimas, kurio rinkimus bandė boikotuoti buvusios Solidarnosc unijos šalininkai, privedę Lenkiją prie ekonominės krizės.

Craxi gina PLO

Roma. — Italijos premjeras Bettino Craxi, kuris buvo atsistatydinęs ryšium su įvykiais, susietais su Italijos laivo "Achille Lauro" pagrobimu, gavo parlamento patvirtinimą savo naujai vyriausybei.

Kalbėdamas parlamente, Craxi kritikavo palestiniečius, kad jie sudaro grėsmę nekaltiems žmo-

nėms, bet ir nurodė, kad PLO yra judėjimas, norintis išvaduoti savo šalį iš svetimos okupacijos.

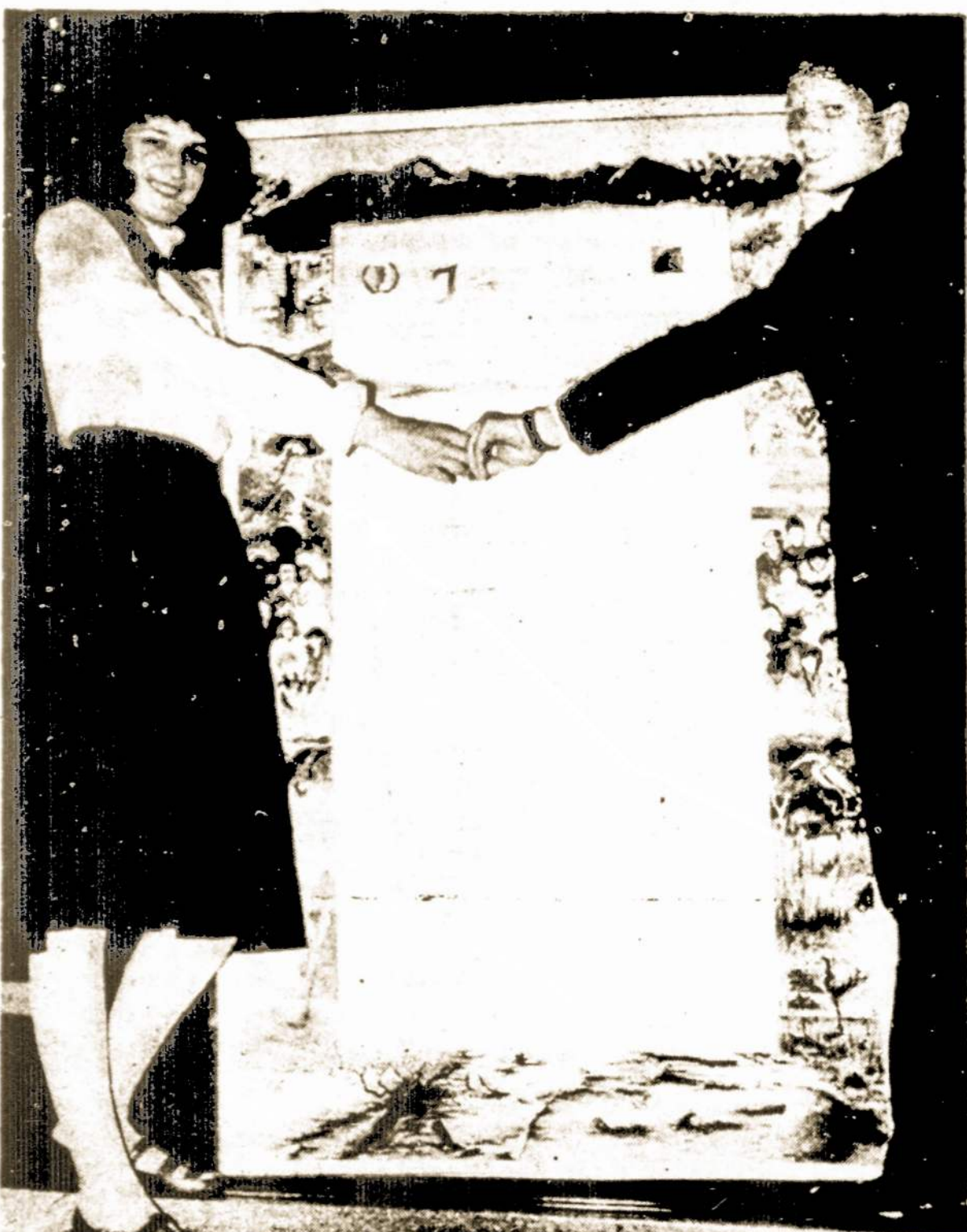
Craxi buvo priverstas atsistatydinti pereitą mėnesį, kai jo valdžia paleido palestinietį Mohammed Abbas, kuris lydėjo laivo grobikus, kai juos vežusį Egipto lėktuvą JAV lėktuvai privertė nusileisti Sicilijoje. Amerikoje buvo labai kritikuojamas Abbas paleidimas. Dabar Italijoje teisiami palestiniečiai, to laivo pagrobėjai, o teismas išleido parėdymą, kad būtų suimtas ir Abbas bei kiti, dalyvavę ar vadovavę to laivo pagrobimui ir vieno amerikiečio nužudymui. Bet jie visi yra užsienyje ir net nežinia kur.

Turkija atšaukė apsiausties stovį

Istanbul. — Beveik po septynerių metų nuo paskelbimo, šiam didžiausiam šalies mieste atšauktas apsiausties stovis. Jis atšauktas taip pat ir kitose aštuoniose iš Turkijos 67 provincijų. Apsiausties stovis paliktas tik devyniose provincijose, kur daugiau kaip metalai kurdų separatistai kariauja prieš vyriausybę.

Tose vietovėse, kur apsiausties stovis atšauktas, įsigalioja ypatingi įstatymai, kurie skiriasi nuo karinės valdžios tuo, kad juos vykdo civiliniai gubernatoriai, bet ne kuro komendantai. Ligšiol pagal apsiausties įstatymus Turkijos spauda buvo cenzūruojama, demonstracijos ir unijų veikla draudžiama, ir valdžia turėjo teisę suimti kiekvieną įtariamąjį be leidimo.

Jie prašė išgelbėti pasaulį

Jungtinių Tautų būstinėje New Yorke, viršūnių konferencijos Genevoje išvakarėse, šiedu jaunuoliai įteikė taikos peticiją, pasirašytą pasaulio moksleivių ir jaunimo iš viso pasaulio. Kairėje — Lena Lesovaja, Tarybų Sąjungos šeštojo skyriaus mokinė, dešinėje — Jeffrey Moore iš Austino, Texas.

LAISVĖ

LITHUANIAN
BI-WEEKLYPUBLISHED BY THE LITHUANIAN COOPERATIVE
PUBLISHING SOCIETY, INC. ISSN 0044-703XPostmaster: Send address changes to
102-02 LIBERTY AVENUE, OZONE PARK, N. Y. 11417

Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y.

Established April 5, 1911

Edited by "Laisvė" Editorial Board

SUBSCRIPTION RATES:

United States, per year \$12.00	United States, per 6 months . . \$6.50
Canada, Lat. Amer., per year . \$15.00	Canada, Lat. Amer., 6 months . . \$8.00
Foreign countries, per year . . \$15.00	Foreign countries, 6 months . . \$8.00

"Tartasi tartis"

Reagano - Gorbačiovo pastarimai Zenevoje, kaip buvo galima iš anksto spėti, neatnešė tokių konkrečių duomenų, kokių troško taiką mylintis pasaulis: tvirtu susitarimo pradėti nusiginkluoti. Vietoje to, kaip tai išsireiškė vienas Washington Post komentatorius, "Zenevoje buvo tartasi, kaip tartis ateityje". Aišku, tai geriau negu nieko, bet pasaulis yra nusivylęs.

Kas Zenevoje atsiektą? Visų pirma tenykštis susitikimas parodė, kad vilis siekti taikos, kaip kokia galinga pasaulinė stichija, veikia visus ir niekas negali jos ignoruoti: mūsų prezidentas per pirmuosius savo ketverius prezidentavimo metus apie tokį didžiųjų galybių vadų susiejimą nenorėjo nė girdėti, paskui, kai jau buvo aišku, kad be tokios konferencijos negalima apsieiti, jis dar vis teigė, kad nedaug ko iš Zėnevos te galima laukti. Tik vėliausiomis savaitėmis jis pradėjo optimistiškiau kalbėti. Bet, kaip tai visas pasaulis žino, i mūsų delegaciją neįėjo apgynos sekretorius Weinberger, kuris ne tik atsisakė dalyvauti, bet prieš pat konferenciją išleido neva slapta memorandumą, kuris kažkaip "stebuklingai" pateko į spaudos puslapius, kuriame jis Reaganą faktinai ragino su TSRS apie branduolinį nusiginklavimą nesusitarti. Kitaip sakant, valdžios kabineto narys, kuris atstovauja ginkluotoms jėgoms, nesutiko su Zėnevos siekais ir faktinai pasitarimą boikotavo.

Gera, kad susitarta bent kai kuriais klausimais, gerai, kad bus atnaujintas šios taks tarp tų dviejų šalių kultūrinis bendradarbiavimas, kad susitarta apie steigimą konsulatų ir t.t. Bet baisaus pasaulinio karo akivaizdoje tie reikalai tikriausiai liko antraeiliai.

Branduolinio nusiginklavimo klausimas yra kiekvieno žmogaus gyvenimo ir mirties klausimas. Visuotinio branduolinio karo atveju visas pasaulis prarastų pragur, kuriame niekas nerastų užtvėjos, iškaitant patį Weinberger ir jo sėbrus generolų ir fabrikantų tarpe. Net labiausiai privileijuotieji negalės likti gyventi ilgam savo prabangiose slėptuvėse po žeme — užnuodyto pasaulio mirties ranka pasieks ir juos. Kada jie susipras, kad jų kultūrinėje sąskaitoje jie tėra tokie pat silpnučiai žmogeliai kaip ir visi kiti?

Kur eina bilijonai...

Ronald Reagan stipriai apkarpė ir toliau žada karpyti kai kurias socialines programas. Sako: trūksta lėšų tam ir anam, o svarbiausiai, nepasotinamam Pentagonui serti. Jam lėšų tikrai negailima, kaip ir... išmetimui į orą.

Kalbu apie "išmetimą į orą" tiesiogine to žodžio prasme — apie lėšas, kurios skiriamos radijo laidoms ir užsienį. Svarbiausius jų nukreiptos į socializmo lagerį, Tarybų Sąjungą. Anot didžiosios amerikiečių spaudos, vien tikiai "Voice of America" techninių priemonių atšviežinimui 1983-ųjų ir 1988-ųjų metų laikotarpyje paskirta gerokai daugiau kaip bilijonas dolerių.

Kodėl dėdė Semas toks dosnus šioje srityje? Ir tai ne vienintelis tokio dosnumo pavyzdys. Štai US Information Agency (USIA - kaip ji plačiai žinoma pasaulyje), kuriai vadovauja artimas Ronald Reagan draugas Kalifornijos milijonierius Charles Wick, biudžetas pastaruoju metu pakeltas nuo 457.7 iki 761.4 milijonų dolerių. Net keturiolika procentų padidintos lėšos "Voice of America", jau nekalbant apie labai liūdną šlovę pasaulyje nusipelnusias Radijo Liberty ir Free Europe. Taigi, kodėl toks dosnus dėdė Semas šioje srityje? Gal jis kartais labai nori šviesti ir lavinti visą pasaulį, gal gera širdiškai trokšta radijo bangomis dalintis savo surenkama informacija?

Deja! Tai ne noras šviesti ir informuoti pasaulį, o tiesiog viena svarbiausių mūsų prezidento paskelbto "kryžiaus žygio prieš komunizmą" dalių. Juk neatsitiktinai misteris Charles Wick, tapęs USIA direktoriumi, visiškai rimtai pareiškė: "Mes esame karo su Tarybų Sąjunga stovyje". Ir tas karo kariuomenės — radijo bangomis, o dabar vis dažniau pasirodo pranešimų, kad i šį karą bus įeivta ir televizija. Kaip žinome, to "fronto" dalis tenka ir Lietuvai, i kurią šneka "Voice of America", Free Europe. Tai amerikietiškos stotys. O yra dar Vatikano radijas.

Teko girdėti ir tokią nuomonę: kas čia blogo, kad šneka? Tačiau dalykas tas, kad šnekama ne šiaip sau — tai mėginimas griauti socialistines šalis. Teko skaityti apie vis tos pat USIA memorandumą, kuriame tiesiai — šviečiai pasakyta, kad pagrindinis USIA propagandinio komplekso tikslas — "destabilizuoti TSRS ir jos sąjungininkus stimuliuojant prieštaravimus tarp tautų ir vyriausybų".

Tai ne kokia nors "plika" teorija, o kasdienio darbo praktika. Laidose, nukreiptose į Tarybų Lietuvą, gausu ir paprasto tarybinio gyvenimo būdo šmeižto, ir prasimanymų istorine tematika, ir mėginimų lietuvių kiršinti prieš kitų tautybių žmonių bendriją.

Argi tai informacija?

Beje, ši "veikla" susilaukia rimtų priekaištų ir šioje šalyje. Tai dažnai dar vadinama beprasmiu pinigų švaistymu, kadangi ši propaganda dažniausiai nepasiekia savo negražių tikslų. Štai ta tema yra rašęs įtakingas žurnalas Foreign Affairs: "R. Reagan administracija negali priversti tarybinius žmones klausytis Radijo Liberty, tuo labiau priversti tikėti laidoms ir sekti pagal jas".

Šiuo atveju rašoma šventa teisybė. Gaila taip reikalingų šaliai pinigų, kurie išmetami į orą. Dėl to girdisi vis daugiau protestų, ir jų neabejotinai bus daugiau.

Ižulieji lankytojai...

Praeitais vasaros pabaigoje Teisingumo departamente lankėsi taip vadinamos "Koalicijos" delegacija, susidedanti iš Ann Rikken (estė), Valdis Pavlovskis (latvis), Myron Kurop (ukrainas) ir lietuvių Viktoro Stankaus ir Antano Mažeikos. Ta koalicija skelbia, kad jos tikslas yra ginti tuos "nekalnus" iš Rytų Europos išeivius, kuriuos Teisingumo departamento OSI (Specialių tyrinėjimų įstaiga) randa nusizengusiais mūsų šalies įstatymams, nes atvykdami i šią šalį, jie nuslėpė savo praeitį, tai yra, faktus, kad jie tarnavo okupantams naciams ir atliko karinio kriminalizmo aktus.

Koalicija sakosi ginanti nekaltuosius, bet, mūsų nuomone jie piestu stvoja prieš pačius tyrinėjimus, prieš patį norą kaltuosius nubausti. Koalicija faktinai iki šiol neprasitarė, kad ji ką nors tikrai laiko kaltu kolaboravus su nacinais žudikais — jai visi nekalto aukos, o OSI, valdiškoji Amerikos įstaiga, jai esanti "KGB", tarybinio saugumo, kolaborantė, nes OSI ima domėn dokumentus, kuriuos gauna iš Tarybų Sąjungos teisinių juridinių organų, juos tikrina, lygina su čia sužinotaisiais faktais.

Idomu, kad, jeigu mes patikėtume A.M. aprašymui, kuris vėliau tilpo "Drauge", toji Koalicijos grupelė Teisingumo departamente laikėsi įžūliai ir arogantiškai. Visų pirma jie reikalavo, kad juos priimtų pats generalinis prokuroras Edwin Meese, bet jiems buvo atsakyta, kad turės pasitenkinti pavaduotoju Stephen Trott. Trotto pavadotojas Richard Mark ir OSI direktorius Sher.

Kas ką rašo ir sako

Pro Keliaininko Akinius...

Siemet, kaip niekados anksčiau, gausiai traukiama i Lietuvą, — nors kai kas ir gąsdina visomis pragaro baismėmis už tas keliones. Aišku, stipriu magnetu buvo Dainų šventė. Už ją ypatinga dievo ir "Naujienu" koronė. Tačiau svečių iš čia — "ten" gausu ištisus metus.

Visiškai suprantama, kad be gintaro, o kartais ir dieglių skrandyje nuo per gausių vaišių atsivežama ir išpučių. Pačių įvairiausių — pradedant gimininių reikalais ir baigiant — visa Lietuva.

Natūralu ir gražu, kad tie išpučiai pasakojami prietėliams, neretai dar ir slaidais pamarginami bei abejotino tikrumo nutikimais paskinami — tokia jau keliaininkų duona. Lygiai taip pat natūralu, kad dalis išpučių išsiliesia ir i spaudos lapus.

Tačiau čia ir kyla klausimas: kuri gi išpučių dalis patenka i spaudą? Tai visiškai priklauso nuo tos spaudos ir jos skonio.

Pavyzdžiui, prieš kurį laiką čikaigiskiai mėnraštiniui "Akiračiai", jų žmonėms pabuvojus Lietuvoje, išspaudė studiją apie "krajaus" viešus tualetus. Labai naudinga studija — jie ten, Lietuvoje, tais tualetais irgi nelabai patenkinti. Ir jeigu "Akiračiai" tą temą nuolatos gvildentų — reikalas kaip mat pajudėtų geron pusėn. Jau Lietuvą jautriai reaguoją i nuomonę "iš čia", ir praktiškai daug ką (pradedant Ignalinos atominę jėgainę) daro tik tam, kad ištiktų — arba priešingai...

Na, bet grįžkime prie išpučių. Jau per daugeli metų žinome, koks laikraštis ką "pamato" ir ką "išgirsta" Lietuvoje — beje, tam nebūtina net ir i Lietuvą vykti. Ir kai žmogus staiga pamatai kažką naujo — nustembi.

Prieš kurį laiką mane nustebino "Draugas". Teisingiau jame išpučius iš Lietuvos paskelbęs Vincas Šaltūnas.

Suprantama, jis atiduoda "cieciorui kas ciecoriaus" — t.y. išsako viską, ką ir privalo išsakyti rašantis šiam laikraščiui. Tačiau kyšteli ir tokios eilutės, kurios vertėi galvoti, kad "Draugo" redaktorai bus pradę tautinį budrumą, ir drausmę gerokai pašilpę. Antai rašome: "...žmonės skuba pėsčiomis arba už kelias kapeikas važiuoja patogiom viešo susisiekimo priemonėm".

"...kultūrinių įstaigų, pavyzdžiui: muziejų, teatrų, parodų rūmų yra gana daug".

"...karo metu gerokai sunaikinti Džukijos miškai yra stambiais plotais atželdinami".

"...skurdo ir apsisiskarmalavimo neteko pastebėti".

Reikia pripažinti: išpučių autorius pripažįsta ir daugiau teigiamų dalykų dabartiniam Lietuvos gyvenimui. Ką gi, aiū, kaip sakoma, ir už tai. Jis nemaža rašo ir apie vieną itin idomų keliainių i Lietuvą aspektą — būtent, bendravimą su giminėmis.

Atrodytų: kas čia ypatingo — nuvažiavai, apsikabinai, pakalbėjai, išsigėrei — nors dabar Lietuvoje su tuo riestoka... Tačiau juk visi žinome, kad yra giminės ir... giminės. Yra nuosirdžiai pasilgusių ir mielų.

Kaip žinia, OSI išsiriupina dokumentus iš Tarybų Sąjungos per JAV ambasadą Maskvoje, kuri susisieka su atitinkamais juridiniais organais. Bet Koalicija sapaloja, būk egzistuojaš koks tai slapas susitarimas tarp OSI ir KGB. Jie driso Teisingumo departamente reikalauti "to susitarimo teksto". Kuomet amerikiečiai pareigūnai tiems karštagalviams atsilikėliams kantriai išaiškino, kad kiekvienos bylos atveju per diplomatinis kanalus išprašoma dokumentinė medžiaga, Mažeika atrėžė: "Netikime!"

Mums atrodo, kad, nors pačios Koalicijos pareiškimuose apie tai nekalbama, ji turi aiškų antisemitinį antspalvį. Visa jos ugnis atkreipta prieš Neal Sher, kuris, sprendžiant iš pavardės, yra žydų kilmės amerikietis. Mažeika rašo: "Ypač pas Sher nebuvo galima pastebėti jokių žmogiško jautrumo ženklų..."

Beje, isikarščiavę mažeikininkai, kaip atrodo, nesupranta, kaip Amerikos valstybės aparatas veikia. A.M. rašo: "Taip pat tas raštas parodo, kad OSI vėžys iš Teisingumo departamento jau perėjęs i Valstybės departamentą. Greičiausia ir i kitus."

Kuom jie remiasi? Ogi, kai OSI išsiriupino dokumentus apie lietuvių kolaborantą, kuris Šiauliuose atliko karinius nusikaltimus, iš Valstybės departamento sekretoriaus Shultz vardu JAV ambasada Maskvoje pasiusta laiškas perdavimui TSRS teisingumo ministerijai, kuriame dėkojama už patiektą medžiagą.

Koalicija nesupranta, kad nei OSI nei kitos valstybės įstaigos bet kokias komunikacijas su užsienio valdiškomis įstaigomis palaiko per diplomatinis kanalus ir kad visai natūralu, jog Valstybės departamentas už kooperaciją dėkoto. Taipgi tipiška, kaip koalicininkai iškraipo tos komunikacijos charakterį. Lietuviškame vertime jie sako "OSI brangina sovietų valdžios organų kooperaciją, parodytą 1985 vasario mėnesį, išgaunant šioje byloje liudininkų parodymus". Prasmė čia iškraipyta, nes joks oficialus dokumentas tokiu atveju nevertotų išsireiškima "brangina" (treasure) — dokumentas be abejo vartojto žodį vertina (values).

"Toks "mažeikininkų" nusistatymas. Jie atstovauja naujųjų lietuvių imigrantų tarpe mažiukėlį mažumai. Bet kaip su "Draugu", kuris jo sapaliojimus taip prominentiškai spausdina, ir dargi be komentarų?

yra, anot autoriaus, tik pasimatymo "dolerinėje" laukiančių. Bala nematė — tai tikrai giminis kalbas, bet — ne tik. Juk tie, kurie laukia pasimatymo "dolerinėje" — susitikę "amerikoną" apsimeta baisiausiais bėdžiais!

Tai jau ne giminytė, o visai kitoks reikalas. Būdinga, kad tą pastebti (svarbiausia — apie tai rašo) ir minimas Vincas Šaltūnas:

"Vienas mano pažįstamas kunigas su savo ribotais ištekliais i dolerinę nusivedė savo brolių, kad jam nupirktų aprangos ir batų. Šis atkirtęs: "man reikia automobilio, o ne tų skudurų" išbėgo iš parduotuvės. Juodu iki šiol net nesusirašinėja!"

Matyt, taip elgiamasi anaipol ne iš vargo, ar ne? Tik kažkodėl apie tai vengiama kalbėti tiek spaudoje, tiek sutikus tuos "dolerinės" giminačius.

Tačiau nesinori, kad "Draugo" išpučių autorius gautų per skyrbėlę po šių mano pastabų: dauguma momentų jis sąžiningai atlieka "akylaus patrioto" pareigas, sakosi, girdėjęs daug "slaptų kalbų" apie dabartinės Lietuvos bėdas. net visiškai fantastines, tiesiog iš "Naujienu" puslapių luptas. Štai viena jų:

"...viena našlė man sakė, kad savo viso mėnesio normą (mėšos) atsiima tik mėnesio pradžioje... neteko sužinoti, kas dar šalia mėšos yra normuojama" — nusiminęs rašo "Draugo" išpučių autorius. Ką čia beprideš! Nors ir labai knieti sužinoti, kokią "normą" ta įdomi našlė atsiima mėnesio pradžioje? Gaila, apie tai nerašoma.

...Margas svietas — margi išpučiai. Gera! bet tiek, kad tame margume nors šapelis tikrovės kyšteli, net "Draugui" nebeįseina viską meluoti...

Kai nėra atsakomybės

J. Vidzgiris "Europos lietuviųje" plačioje politinėje — istorinėje apžvalgoje šiek tiek abejoja: paleisti VLIK-ą i pensiją, ar dar ne? "Draugo" dienraštis pats to nenorėdamas tokias abejones išsprendžia VLIK-o nenaudai. Kaip tai padaryta? Prieš eilini VLIK-o seimą straipsnio autorius apklausė keliasdešimt lietuvių — ir ne eilinių, o tokių, kurie dalyvauja VLIK-o seimuose, kaip ir kituose veiksmų sambūriuose. Žodžiu, apklausė tokius žmones, kuriems lietuviška išeivijos veikla pažįstama kaip nuosava piniginė... Ir ką gi? Pasiškėjo, kad tikrai vienas iš telefonu apklaustųjų išvardijo visa VLIK-ą įeinančias partijas ir gruputes... Vienas! O kiti? Žino kažką, girdėję... "Taigi, — daro lairastis išvadą — "didžioji dalis VLIK-ą sudarančių grupių yra visiškai neveiksmingos. Kai kurios neįstengia ir 3 atstovų i VLIK, o tarybą pasiųsti ir "skolinasi" iš kitų partijų..."

Skolinasi atstovus veiksniai, skolinasi statistus lietuviški chorai i skylių kamšymas jau pasidarė chroniška liga, atima vis daugiau laiko ir jėgų... "Bet juoktis iš mūsų partijų senyvo amžiaus būtų nepadoru" — korektiškai primena laikraštis. Suprantama, kokie čia gali būti juokai, jei reikalas kvepia laidotuviemis. Ir, reikia pasakyti — neilinėmis laidotuviemis. Juk VLIKas re-

I tarptautinę mugę Leipcige (VDR) išsiųsti dviejų naujausių modelių portatvinių televizorių "Šilpilis", kuriuos gamina Kauno radijo gamykla. Per pastaruosius metus "Šilpiliai" labai išpopuliarėjo, pelnė dešimtis medalių ir diplomų sąjunginėse ir tarptautinėse parodose bei mugėse. Juos perka Didžioji Britanija, Belgija, Italija ir kitos šalys.

K. Jurelės nuotraukoje: I Leipcigo mugę išsiųsti "Šilpiliai".

Pretorija tramdo laisvės kovotojus

Johannesburg. — Negalėdama užčiaupti burnų tiems, kurie kritikuoja aparteidą politiką, Pretorijos vyriausybė imasi jų tramdyti.

Naujoje neišvengiamai grėsminčioje situacijoje kiti, vėliau sukurti veiksmų sambūriai vaizdžiau atrodo, praradimai taip nekrenta i akis. Pasinaudojo VLIKo negalavimais ir Pasaulio leituvių bendruomenės vyrai, kurie nuo 1983 metų gruodžio mėnesio derybas su VLIKu dėl santykių išlyginimo ir darbų suderinimo. Bet ką čia lyginti ir derinti, kai akivaizdus siekimas tiesiog nustumti VLIKą i šalį, o dar geriau — visai palaidoti. Dar 1974 metais konferencijoje Niujorke buvo taip sulyginta: "Nei viena institucija nesiekia kitos panaikinimo ir nesikiša i viena kitos organizacijos pagrindus bei nedaro pastangų pakeisti vidinę jų santvarką." Kam prireikė tokio iškilmingo pasižadėjimo? Juk VLIKas nuo seno laiko save "vyriausia" veiksmiška institucija. Įkūrė ir PLB, kuri formaliai ir šiandien turėtų būti pavaldi VLIKui. Bet taip seniai nebėra, gundo ne tik VLIKo garbė (labai abejotina), o pinigai. Todėl "garantinis raštas", pasirašytas daugiau kaip prieš dešimt metų Niujorke, faktiškai šiandien nustojo galios, konkurentai puola vis arčiau veiksmų didžiūna: Naujoje susitarimo su PLB redakcijoje jau nieko nebesakoma apie institucijų nepanakinamumą. "Ar bus pasidalinta atsakomybės sferomis?" — klausia išeivijos spauda. Tai sunkus klausimas. Juk veiksmiškos organizacijos jokia atsakomybė niekada nerūpėjo.

Tuo tarpu buvęs to Kongreso prezidentas advokatas Mandelė, 67 m. amžiaus, buvo trumpam išleistas iš kalėjimo, bet tik i Cape Town ligoninė, kur jam buvo padaryta prostatos operacija.

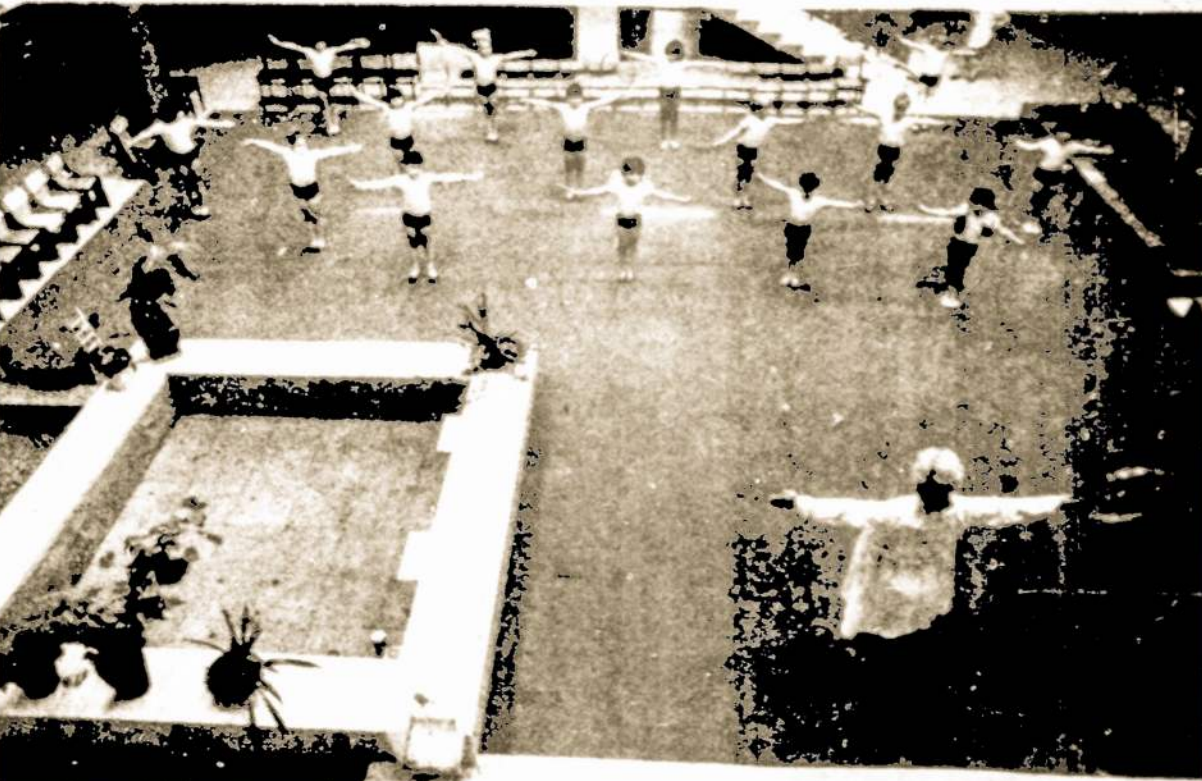
Ir dar vienas dalykas — valdžia apkaltino Anthony Heard, "The Cape Town Times" redaktorių, kuris yra baltosios rasės, už tai, kad savo laikraštyje įdėjo pasikalbėjimą su Afrikos Nacionalinio Kongreso lyderiu Oliver Tambo. Redaktoriui dabar gresia trejų metų kalėjimas.

Siais metais Sniečkaus miestas mini dešimtąsias metines. Jo biografinė susijusi su Ignalinos atominės elektrinės statybos pradžia. Pirmasis biokas jau dirba, rengiamasi paleisti antrąjį.

Kartu su elektrine sparčiai auga ir miestas. Baigiamas statyti pirmasis iš trijų gyvenamųjų mikrorajonų. Išaugo prekybos centras, buitinio aptarnavimo paviljonai, kino teatras, ligoninės kompleksas poliklinika. Pradėjo dirbti galingiausias respublikoje retransliatorių, garantuojantis kokybišką televizijos laidų priėmimą ir aplinkinėse gyvenamosiose vietovėse.

Nuotraukoje: Pėsčiųjų alėja Sniečkaus centre.

Nuotraukoje: Rytinė mankšta vaikų darželyje.

V. Gulevičiaus nuotraukos

Kultūros Atgarsiai

JONO MEKO EILERAŠČIAI—TYLIOSIOS POEZIJOS JĖGA

Pasirodė atspausdintas vertingas poezijos rinkinys: Jono Meko "Dienoraščiai 1970-1982". Išleido "Žvilgsniai". Viskas "mekiška" — kukli 76 puslapių knygtė, tuzino metų mintys, svajonės, norai, viltys įdėtos, tarp žalių kaip papartai viršelių — viskas kvepia santūrumu, tylą, minimalizmu, žvelnumu, jautria nostalgija — čia nerasi įvadų, prologų, epilogų, bibliografijų, biografių, perstatymų, rekomendacijų, komendacijų...

Toks mūsų tylusis Jonas Mekas, tokia ir jo poezija. Ta prasme jis stovi lietuviškos poezijos pusratyje, kaip tik diametriškai priešingai tų, kurie deklamuoja, pranašauja. Sakytum, jeigu viename pusratyje gale Mekas, kitame — E. Mieželis, tikras Whitmano ir Nerudos ainis.

Meko eilėraščiai pasireiškia maždaug dviejose tradicijose, nors dažnai jos susilieja. Viena tų formų paimta iš tarptautinės futuristų ir surrealistų kūrybos, kurioje poetas žiūri į pasaulį su skausmu, su širdgėla, su kaltinimais, bet tuo pačiu laiku su asmeniniu poeto izoliacinio arogantiškumu. Toks, pavyzdžiui, yra Meko šio rinkinio labiausiai "politinis" eilėraštis:

Mirkit
savo atominėse
gamyklose,
mano kūną
išvalys poezija!
neliečiamas
nei jūsų
užnuodyto oro
nei neatsakomings duonos.
aš dedu
vainiką
ant jūsų

Bet, sakant, kad Meko poezija savo forma artima surrealistų ir futuristų tradicijoms, mes nesakome, kad ji yra anų poetinių judėjimų dvysioje. Meko poezija yra — visų pirma lyriška, ultraromantiška, nesigėdinti būti iki šaknų "poetiška". Tas reiškia, kad berželis mėnesienoje, ramunių kraujas, vidurnaktį upės, girios karūna, išsigandusios valtys, purienų kraujas, bevardis žvyras, plastikos kvapas, karklų nuolaūžos ir panašūs simboliniai deriniai savimi perstato ką tai avangardinio vien todėl, kad jie puslapyje mus sutinka išsiriškiavę pagal taip vadinamą konkretišką poeziją.

Mekas buvo ir lieka tokiu pat romantišku-sentimentaliu poetu (geriausia ta žodžio prasmė!) Tysliava nepasitikėjo vien savo vaizduote ir jausmais, jis nebuvo vien dailininkas ir dramaturgas — jis į talką visuomet kvietė Tysliavą — muziką — garsinis grožis beveik visuomet "ėmė viršų" — ne per ritmą ir rimą (nors jų nevengiant) bet per ką tai labiau subtilaus "balto vėjo žinios ejo, tu ateisi pas mane..."

Kita Meko poezijos tradicija yra toji, kur struktūra pasiskolinta iš liaudies kalbos:

Kas bus,
kas nebus,
žilvytėlis
mes lapus.

Tegu vėjas
juos nupūs
skersai
vasaros kapus.

Bendrai kalbant galima sakyti, kad Jonas Mekas savo atmintyje išlaikė jo tėviškės Lietuvos garsus ir vaizdus, lyg kiekvienas jų trupinėlis būtų deimantas ir talismanas, kuriuos pamiršti būtų nuodėmė. Tai stebėtina, nes jis gyvena kosmopolito gyvenimą, giliai įsineręs į tarptautinį avangardinių filmų judėjimą, daugiausia bendraujantis su angliškai kalbančiais kolegomis ir šeimoje, kurioje kalbama angliškai. Nežiūrint to, jis gali rašyti:

Jurgis šmurgis
Jurgis šmurgis
atidaryk duris
pajauk avis
septyni, aštuoni,
devyni, trys.

Blogiau, kai lietuviškumas labiau didaktiškas, lyg prikergtas. Jis rašo:

Galvoju apie Kudirką,
Basanavičių,
Anykščių šilėlių,
Voronežą.

Na, tai kas? Aš irgi galvoju apie šilėlius, gal dažniau negu Jonas, nes savo vaikystę praleidau Anykščiuose, bet apie tą galvojimą raportavus daiktaiškai, rezultatas yra nei šis nei tas — nei informacija nei poezija. Gerai, kad eilėraštis tęsiasi:

Palengva
vienas
po kito
užsidega
ryto langai,
bunda miestas,
mintys,
erdvė,

supas
laiko kekės.

Bet geriausiose Meko eilėraščiuose visi jo poetiški impulsai darniai susilieja: lyrika ir žvelnus ciniškumas, garso grožis ir elementarinė forma, nostalgija ir kasdieniškumas, žodinė ekonomija ir platus akiračiai. Tarp tų geriausių eilių norisi cituoti vieną:

Po trisdešimt
metų
Dachau takų
lyja.

Po kojom
šlapias,
bevardis
žvyras.

Jono Meko poezija yra geras pavyzdys, kaip tikras talentas triumfuoja. Kukli reprezentacija ir subtilus turinys nestoja kelyje: jo kūryba aukštai vertinama poezijos mylėtojų ir šioje šalyje ir Lietuvoje. Beje, stebėtina, kad cituodamas ir mūsų cituotą "Mirkit savo atominėse gamyklose", Alfonsas Nakas, rašydamas "Darbininke", staiga surado, kad Mekas rašo "propagandiskai, nepoetiškai". Galų gale išvaizduoti, kaip tą skaitydamas Mekas numojo ranka ir tyliai nusišypsojo, tardamas vieną jo mėgiamą žodį: "Tegu". R. B.

KIENO VARDU KALBAMA

Dažnai girdime ir skaitome žodžius: "Amerikos lietuviai padarė...", "Amerikos lietuviai pasakė...", "Amerikos lietuvių vardu pareiškė...". Ir taip toliau, ir panašiai.

Tai čia, "šioje padangėje! O kaip teko patirti, šie žodžiai dar dažniau naudojami Vatikano radijo, "Voice of America", radijo "Free Europa" laidose ir Lietuva. Ten blogiau žino čionykštį gyvenimą ir, matyt, tikimasi, kad pavyks sudaryti norimą įspūdį.

O juk mažiau informuotam žmogui iš to tikrai gali susidaryti labai klaidingas įspūdis: kokie jie vieniši, tie Amerikos lietuviai, jeigu taip paprasta daryti sprendimus, pareiškimus, sakyti kalbas visų jų vardu... Praktikoje gi yra visiškai kitaip: tik labai maža grupelė tų, kurie turi priejimą prie radijo mikrofonų ar sėdi redaktorių kėdėse kalba visų vardu.

Jau nekalbant apie esminį išeivijos lietuvių pasidalinimą į pažangius ir atžagareivius, arba, moderniau pasakius — reakcionierius — vis daugiau atsiranda neutralių lietuviškos veiksniosios politikos atžvilgiu. Ir tokių kiekvienais metais daugėja. Margi, ir vis labiau margėja ir tie, kurie save dar vadina "tikraisiais patriotais", ir to tarimo patriotizmo vardu šmeižia dabartinę Lietuvą. Apie save, aišku, yra jei tik puikios nuomonės — tol, kol kokia nors "paklydusi avis" ima ir pasako teisybę ar pažiūri ir veiksnio gyvenimo faktus kiek blaiviau.

O tada ir patiems pasidaro labai liūdna.

Pavyzdžiui, nuliūdo vienas didžiausių "Draugo" raštininkų Mykolas Drunga. Raštininkas, rašas praktiškai apie viską, pradedant nurodymais Lietuvos žmonėms, kaip jie turėtų vogti (jis iš anksto

Jonas Mekas su dukrele Ona 1978

Nuotrauka Hollis Melton

"Kristijonas" — nauja lietuviška opera

Rugsėjo 26-oji reikšminga diena Tarybų Lietuvos kultūriname gyvenime. Lietuvos TSR Valstybinis akademinis operos ir baleto teatras žiūrovams parodė kompozitoriaus Algimanto Bražinsko naują lietuvišką operą "Kristijonas".

Tai pasakojimas apie pasaulietinės lietuvių literatūros pradininką, garsų "Metų" kūrėją Kristijoną Donelaitį. Ji — ne tradicinė opera. Scenoje veikia sąlyginiai herojai. Šalia Donelaičio, jo žmonos Anos ir amžino rašytojo priešo Ruigio žiūrovai susitinka su daugeliu "Metų" poemos personažų.

Siam muzikiniam kūriniiu libretą parašė poetas Antanas Drilingas, režisavo teatro vyriausiasis režisierius, TSRS ir Lietuvos TSR valstybinių premijų laureatas Rimantas Siparis.

"Kristijonas" — ne vienintelis nacionalinis kūrinys, kuris šį sezoną pasirodys teatro scenoje. Kaip pažymėjo teatro direktorius ir meno vadovas, TSRS liaudies artistas Virgilijus Noreika, Lietuvių kompozitoriai gana produktyvūs, ir ant meno tarybos stalo guli ne vienas muzikinis veikalas. Dar šiais metais numatoma pastatyti Jurgio Gaižausko operą vaikams "Buratinas" ir Antano Rekašiaus baletą "Aura".

Teatras nepamiršta ir klasikos. Į sceną vėl sugrįžta taip vilniečių pamėgtas S. Guno "Faustas". Pirmą kartą Lietuvoje bus pastatyta V. Belinio opera "Norma".

Vis dažniau teatro afišose pasirodo Leningrado operos ir baleto teatro vyriausiojo choreografo, TSRS liaudies artisto Olego Vinogradovo pavardė. Šis įžymus tarybinio baleto meistras praėjusiam sezone Lietuvoje pastatė du baletus — F. Liovenšeldo "Silfidę" ir A. Adamo "Zizel". Dabar jis pradeda statyti L. Heraldo baletą "Bereikalingas atsargumas". Toks nuolatinis bendravimas su kitų šalies miestų meno meistras duoda gražių rezultatų. Lietuviškas baletas per pastaruosius trejetą metų žengė žingsnį pirmyn, ir dabar jis laukiamas žiūrovų ir už respublikos ribų. Pernai teatro baleto trupė labai sėkmingai gastrolavo Švedijoje ir Graikijoje. Šiemet jos maršrutai nusidriekė į Siriją ir Turkiją. Tai aukštas lietuviško meno pripažinimas.

Šiame sezone, baigdamas pasakę V. Noreiką, ir toliau plėsimės ryšius su žiūrovais. Tegul skaitytos nepagalvojai, kad jų mums stokoja. Priešingai, bilietai į spektaklius būna parduoti prieš mėnesį. Tačiau kaip tik tai mus ir vertia diferencijuoti žiūrovą. Gražia tradicija tapo rengti rajonų dienas žemdirbiams. Kartą per mėnesį teatro salė priklausoma vienam iš 44 Lietuvos rajonų. Ir ne tik salė. Jie lankosi užkulisuose, susitinka su artistais, pabuvoja grimo kambariuose. Panašaus pobūdžio būna ir abiturientų dienos.

Algimantas Degutis

Talentingas lietuvių teatro menininkas

Tarybų Lietuva mini įžymaus režisieriaus, aktoriaus, dramaturgo, TSRS liaudies artisto, TSRS Valstybinės premijos laureato Boriso Dauguviečio gimimo 100-ąsias metines. Vilniuje kovo 25 dieną įvyko šiai sukakčiai skirtas iškilmingas vakaras. Pagerbti talentingo menininko atminimo čia atvyko Lietuvos Komunistų partijos ir respublikos vyriausybės vadovai, žymūs kultūros ir meno veikėjai, darbo kolektyvų, jaunimo atstovai.

Ižanginiu žodžiu pradėdamas minėjimą, Lietuvos TSR teatro draugijos pirmininkas, TSRS liaudies artistas V. Noreika pažymėjo, kad Borisas Dauguvietis buvo ne tik talentingas režisierius, originalus aktorius, bet ir rūpestingas pedagogas, idomus dramaturgas, aktyvus teatrinio gyvenimo organizatorius. Tai asmenybė, paženklinanti įvairiausiškais gabumais ir talentu. Nebelstantį B. Dauguviečio poveikį jaučia ir šiandieninis Tarybų Lietuvos teatras, kurio menininkai pasiekimai susilaukia vis platesnio pripažinimo, aukštesnio įvertinimo.

Pranešimą apie Boriso Dauguviečio kūrybinę veiklą padarė menotyros daktarė I. Aleksaitė. — Borisas Dauguvietis, kaip daugelis mūsų žymių praeities režisierių, — pabrėžė pranešėja, — teatro mokslus baigė Rusijoje. Didžiųjų scenos meistrų pamokas, jų iškiepytą meilę rusų klasikui jis išsaugojo visą gyvenimą, dirbdamas Kaune, Vilniuje. Dideli režisieriaus nuopelnai ir puoselėjant originalų repertuarą. B. Dauguviečio dėka pirmą kartą mūsų profesiniame teatre buvo pastatyti Maironio ir V. Krėvės kūriniai, jis įkūnijo scenoje ir dvyliką dramaturgo P. Vaičiūno pjesių, akyla akimi įžvelgė A. Gričiaus, K. Binkio dramaturginius talentus, nutiesė tiltą į teatro sceną A. Vienuolio kūrybai. Šis darbas turėjo nemažos

reikšmės ir pačiam B. Dauguviečiui. Jis, iš prigimties literatas, brendė kaip dramaturgas. Jo parašytos ir pastatytos pjesės — "Nauja vaga", "Uždavinys", taip pat komedija "Zaldokynė" savitai įprasmino lemiamus mūsų krašto istorinius momentus, kurių dalyviu buvo pats autorius.

Besiformuojantis lietuvių tarybinis teatras iš B. Dauguviečio rankų priėmė vaisingiausias ir pažangiausias scenos meno tradicijas, sukaupė milžinišką kūrybinį patyrimą, aukštą profesionalumą, didžiulę meilę ir pagarbą scenai. Vadovaujant talentingam režisieriui, Vilniaus dramos teatras tapo

reikšmingu lietuvių nacionalinės kultūros židiniu.

Prisiminimais apie Borisą Dauguvietį minėjime pasidalijo Lietuvos TSR liaudies artistė K. Kymantaitė, rašytojas, respublikos nusipelnęs kultūros veikėjas J. Būtenas, kiti kalbėjusieji.

Minėjimo dalyviams buvo parodytas atnaujintas B. Dauguviečio "Zaldokynės" spektaklis. Ši, giliai liaudiška, valstietišku humoru trykstanti komedija pirmą kartą buvo pastatyta beveik prieš keturis dešimtmečius, ir, nors čia vaizduojami pokario laikotarpio reiškiniai, šis kūrinys aktualus ir šiandien. Žiūrovai visada laukia naujų

B. Dauguviečio gimimo 100-ųjų metų minėjimas Lietuvos TSR akademiniame dramos teatre.

V. Gulevičiaus nuotrauka

garantuoją nuodėmių atleidimą), baigiant globalinėmis — politinėmis ir teologinėmis problemomis. Nesenai ėmė ir išsprędė net pragaro problemą. Rašo: "Stebint mūsų išeiviskąjį gyvenimą, žmogų dažnai apima liūdesys. Kokie vis dėl to esame menki ir skurdūs savo asmeniškomis ambicijomis, savo smulkiosiomis (bet niekada nesibaigiančiomis) rietenėlėmis, na, ir su savo kolektyvinės emigrantinės sielos didžiulio rūpesčiu: kas bus kokio veiksnio pirmininkas, kada bus atelancioji "veiksnų konferencija" ir ką jos dalyviai gaus pietų: "chicken" ar "roast beef"? Tada apima liūdesys".

Kaip sakoma, nieko nei pridėsi, nei atimsi: tiksliai ir, svarbiausia,

žinant padėti. "iš vidaus", nusakytos veiksnų nuotaikos. Tačiau ir čia jos bandomos pristatyti kaip bendros visiems emigracijos lietuviams. O tai jau netiesia!

Na, bet grįžkime prie tų, kuriems daro liūdna, žvelgiant į save. Pasirodo, tas pats darosi ir žvelgiant į savo organizacijas, o labai dažnai į jų likučius ir veiklą.

Štai ką "Pasaulio lietuvių" rašo J. Zygas: "Ir tų "veiksnų" veikla nėra tokia sklandi, kaip randama ją rodyti... Ir mūsų "veiksnų" suvažiavimuose nebėra nei senatorių, nei televizijos aparatų. Praėjusį ALT-os tarybos seimą sveikino kažkoks kapitonas (geras kalbėtojas, bet tik kapitonas). Eidami panašia progresija galime tikėtis, kad ki-

ta... sveikins tik gal "sumanus eilinis" ar panašaus rango.

Taip pat ir VLIK-o seimas nesulaukė Washingtono sferų dėmesio, ne tik nesulaukė dėmesio, bet net tos politinės grupuotės, kurios sudaro VLIK-o veiklos pagrindą, nesugebėjo užpildyti joms paskirtų kėdžių. Buvo įvairių grupuočių ir federacijų vadai ir kėdės, bet jau... nebebuvo sėdinčiųjų.

Tai yra liūna realybė, dėl to mes nesidžiaugiame, bet galime ją tik priminti" — rašo "Pasaulio lietuvių" J. Zygas.

Ir jis šiuo atveju yra teisus. Tačiau kaip tada vertinti pastangas tų, kurie tiek VLIK-o, tiek ALTO bei kitų panašių pastangas vertina kaip labai rimtas ir atstovaujančias visų

Amerikos lietuvių? Ogi kaip paprasčiausia muilo burbulą, pučiamą savo ir savo artimųjų džiaugsmui ir... paguodai.

Stebėtojas

TRUMPAI

Maskva. — Caterpillar Tractor kompanija iš Peoria, Illinois, pasirašė su Tarybų Sąjunga sutartį. Pagal ją bus pagaminta 200 traktorių ir 39 dujotiekio tiesėjų. Sutarties suma siekia \$80 milijonų. Tai didžiausia Caterpillar kompanijos sutartis nuo to laiko, kai Amerika nuėmė sankcijas prieš Tarybų Sąjungą.

Pagarba darbo žmogui

Pastaruoju laiku laukuose, kur darbuojasi Vytautas Grigonis, patį Panevėžio melioracijos valdyboje dažnokai lankosi žurnalistai. O vieną ankštų rytą susirinko jų visa grupė. Ir kiekvienas pageidavo susitikti su garsioju mechanizatoriumi Vytautu Grigoniui. Prisiėjo tą dieną Vytautui atvykti į darbavietę šventiška pasidėdžių, garbingus apdovanojimus prisigėsus. Žurnalistai daugiau kaip valandą jį klausinėjo, pokalbį išsinėjo į magnetofono juostą, filmavo. Vytautas nuosirdžiai jiems atsakinėjo, pasakojo apie savo gyvenimą, darbą.

Darba Vytautas gerai žino nuo pat vaikystės. Augo jie pas tėvus penki. O gyvenimo šeima vos ant pusantro hektaro. Kiek tokiam lopinėlyje duonos teišauginasi? Gerai, kad tėvas tvirtas ir nagingas rankas turėjo. Apširdėjęs savo skurdžiame ūkelyje, jisėjo per didžiulius rentė jiems naujas trobas, svirusus, tvartus. Didele pasipirtimi buvo ten užprkaitutas litas ir vis dėlto amžinai jo namuose stigo. Vytautas buvo pats vyriausias ir vienintelis berniukas tarp keturių sesučių, tad vos sulaukęs triems metų, išėjo pas tuos pačius Troškūnų krašto ūkininkus ganyti. Padėjo tėvui ir sekė juo. Stengėsi, kaip ir jis, kantriai viską pernešti, neverkšlenti. Ir nepalaužė sūnaus nei anksti patirtas vargas, nei puslanknės dienos, nei vėliau praužęs bausis karas. Tik užgrūdi-

no. Ir gyvenimas per tą laiką nuo pat pamatų pasikeitė. Nebereikėjo toliau parsidavinėti svetimiems. Žmonės ėmė sau patiems, savo laimei dirbti.

Valstiečiams susivienijus į kolektyvus, jų laukuose pasirodžius technikai, devyniolikmetis Vytautas išmoka valdyti traktorių ir tampa mechanizatoriumi. Dabar štai jau ketvirtis su viršum amžiaus, kai jis trūsia Panevėžio melioracijos statybos ir montavimo valdyboje. Čia jis išmoko valdyti galingas mašinas, kurios jam tarnauja neprikaištingai. Vytautas Grigonis — vienas geriausių melioratorių Lietuvoje. Per ketverius metus Raguvo baro melioratoriai, tarp kurių dirba ir Vytautas, nusausino ūkiuose 2750 hektarų drėgnų žemių. Dabar jie kloja drenazijos sistemas, kultūrinia laukus "Vilniaus" kolūkyje. Kaip ir visur, taip ir čia, melioratoriams sudarytos geros darbo ir buities sąlygos.

Našus ir kokybiškas žemės sausintojų ir kultūrintojų darbas deramai atlyginamas. V. Grigonis kas mėnesį vidutiniškai uždirba po 400 rublių. O kai prie jo parneštų pinigų prisideda žmonos, parduotuvės darbininkės, ir dukros telegrafistės algos, šeimos pajamos gerokai prašoka šešis šimtus rublių. Gražiai šiandien gyvena Grigoniai naujame Panevėžio kvartale, erdviame trijų kambarių bute, turinčiame visus šiuolaikinius komunalinius patogumus. Namuose

Vytautas Grigonis

yra visa, kas reikalinga. Turi Grigoniai lengvąjį automobilį, motociklą, ūmiestyje esančiame kolektyviniame plote užsiveisė sodei, ruošiasi jame statyti namuką.

Tvirtai šiandien stovi ant kojų ne tik Vytautas, bet ir jo sesers. Ir tėvai jau seniai pamiršo buvusius vargus, savo senąją lūšną. Naujoje sodyboje dabar gyvena.

Ne tik buitį šiandieniniame Lietuvos gyvenime iš esmės pasikeitė. Ne vien rubliais dabar vertinamas sąžiningas žmogaus triūsas. Už jį pavyzdingas darbininkas pelno visuomeninę pagarbą, susilaukia kitų moralinių paskatų. Vytautas Grigonis už didelius laimėjimus darbe apdovanotas Darbo raudonosios vėliavos ordinu, medaliais, spartuolio ženklais, garbės raštais, jam suteiktas Lietuvos TSR nusipelnusio melioratoriaus garbės vardas, o pernai paskirta TSRS valstybinė premija.

Zenonas Merkelis

UŽ TAIKĄ, SAUGIĄ ŽMONIJOS ATEITĮ

Spalio 24—30 dienomis SNO Generalinės Asamblėjos specialiosios sesijos ir Pasaulinės taikos tarybos nutarimu visame pasaulyje rengiama veiksmų už nusiginklavimą savaitė. Įvairiose šalyse taikos šalininkai dalyvauja taikos įgyvendinimo, vyksta mitingai ir manifestacijos. Šioje akcijoje aktyviai dalyvauja ir mūsų šalies darbo žmonės.

Suvenytųjų Nacijų Organizacijos ir Pasaulinės taikos tarybos paskelbta veiksmų už nusiginklavimą savaitė jau susilaukė plataus atgarsio visoje mūsų planetoje. Visuose žemynuose, dešimtyse šalių kyla į taikos žygį nauji ir nauji milijonai geros valios žmonių. Vyksta šimtąkštantių taikos šalininkų demonstracijos, masiniai mitingai, priimami nutarimai, rezoliucijos, skelbiami lozungai, nesuskaičiuojamais tiražais platinami atsisaukimai. Viso pasaulio pažangūs žmonės, nesvarbu, kokios jie nacionalinės priklausomybės, pasaulėžiūros ir visuomeninės padėties, vienintelį protestuoja prieš kosmoso militarizavimą, reikalauja nutraukti beprotiškas ginklavimosi varžybas, uždrausti ir visiškai likviduoti branduolinių ginklų, pašalinti branduolinės katastrofos pavojų.

Ir tai suprantama. Įtemptą, neramų, kupiną naujų karų grėsmės metų gyvena šiandien žmonija. Pasaulyje susidariusią padėtį labai teisingai apibūdino TSKP CK Generalinis Sekretorius draugas Michailas Gorbačiovas savo kalboje per Prancūzijos televiziją, aiškiai pasakydamas, kad „...raketinės branduolinės katastrofos grėsmė nemažėja. Šiai karčiai tiesiai reikia žiūrėti į akis. Sukaupta kalnai ginklų, nepaisant to, forsuojama jų gamyba ir modernizavimas. Europa tiesiog prigrūsta karinių bazių ir mirtinų ginklų. Apie ją šiandien jau mažą pasakyti — „parako rūšys“. Tai kur kas pavojingesnis naujausių žmogaus naikinimo priemonių sukaupimas. Bet ir to nepakanka — karštingiškai rengiamos ir realizuojamos naujos milžiniškos ginklavimosi programos, labai pavojingos strateginės koncepcijos, nors Europa tiesiog pernelyg gležna jėgos politikai. Kaip, deja, ir visa mūsų planeta — Žemė“. Todėl, kaip teisingai pabrėžė draugas M. Gorbačiovas, „kad išgyventume, kad užtikrintume savo vaikų ir vaikų vaikų ateitį, reikia pažaboti beprotybės jėgas, karo ir militarizmo jėgas. Karo ugnį būtina gesinti, kol ji neišsiliesnojo“.

Tarybų Sąjunga vienaša-

liškai atsisakė pirmoji panaudoti branduolinių ginklų, įvedė branduolinių sprogdinimų moratoriumą, visam pasauliui atvirai ir tiesiai pareiškė, kad ji nežengs pirmoji su ginklu į kosmosą, sustabdė vidutinio nuotolio raketų dislokavimą Europoje, kreipėsi į JAV vyriausybę su pasiūlymu abiem pusėms susitarti dėl visišką smogiamosios kosminės ginklų uždraudimo ir iš tikrųjų radikaliai — 50 procentų — sumažinti savo branduolinių ginklų, pasiekiančių vieną kitos teritorijas. Daugiau nei šimtą taikingų iniciatyvų yra pasiūliusi Tarybų Šalis.

Kosmosas — ne imperalistinių jėgų arsenalas. Kosmosas — bendras visos žmonijos turtas. Ne branduoliniam karui, ne griovimui, ne degradacijai ir žmonių skaldymui jis turi tarnauti, o taikai ir saugumui, ekonominei ir socialinei pažangai. Ir šio galima pasiekti bendromis visų valstybių pastangomis su viena sąlyga: nedelsiant ir visiems laikams uždrausti militarizuoti kosmosą. Būtent tai ir siūlo Tarybų Sąjunga dokumente „Tarptautinio bendradarbiavimo taikingai įsisavinant kosminę erdvę jos nemilitarizavimo sąlygomis pagrindinės kryptys ir principai“, kurį pateikė svarstyti tarptautinei visuomenei dabar vykstančioje SNO Generalinės Asamblėjos sesijoje. Taikingą mūsų šalies poziciją patvirtina ir tas faktas, kad Tarybinė vyriausybė pateikė Suvenytųjų Nacijų Organizacijai svarstyti „Sutarties dėl uždraudimo naudoti kosminį ginklą kosminėje erdvėje ir iš kosmoso Žemės atžvilgiu“ projektą.

Dvipusių santykių sferoje — Tarybų Sąjungos ir JAV derybose Ženevoje — mūsų vyriausybė deda visas pastangas susitarti dėl visišką uždraudimo kurti, bandyti ir dislokuoti smogiamąsias kosmines sistemas, siūlė ir siūlo nutraukti darbus gaminant naujas priemones prieš kosminius palydovus, o jau turimas TSRS ir JAV šios rūšies priemones sunaikinti.

Kaip buvo atsiliepta į šiuos taikingus Tarybų šalies pasiūlymus?

Reigano administracija atsakė: į juos tikrai naujais priešpalydovinio ginklo bandymais, naujais branduolinių ginklo sprogdinimais.

Visose planetos šalyse nesulaikoma auga ir plėsiasi banga reikalavimų, kad Vasingtonas pagaliau atsilieptų į Tarybų Sąjungos geros valios balsą: užtikrinti taiką ir tautų saugumą, sumažinti tarptautinį įtampą, pasiekti stabilumą, nusiginkluoti.

Šiandien kiekvienam žmogui aišku, jog prieita paskutinė riba. Statistikos duomenys rodo, kad Pirmasis pasaulinis karas, be 20-ties milijonų žuvusių žmonių, kainavo žmonijai 260 milijardų dolerių. Antrasis pasaulinis, pareikalavęs vien iš Tarybų šalies 20 milijonų, o iš visos žmonijos 50 milijonų gyvybių, kainavo 3 300 milijardų dolerių. O štai šiandien, taikos sąlygomis, ginklavimuisi kiekvienais metais išleidžiama beveik po 700 milijardų dolerių! Jeigu tokioms beprotyboms ginklavimosi varžybos nebūs užkirstas kelias, tai koksiais milijonų milijonais žuvusių žmonių apskaičiuotume naujo branduolinio karo, jeigu jis kiltų, aukas, ir kokiais milijardiniais skaičiais įvertintume jo sunaikinamą materialines vertybes?

Išvengti šios katastrofos, kokia dar nėra grėsmis žmonijai per visą jos istoriją, — štai kiekvieno mūsų svarbiausias ir gyvybiškai būtinas uždavinys!

Džiugu šiandien pažymėti, kad drauge su visa daugianacionaline ir daugiamilijonine tarybine liaudimi, su milijonais Varšuvos Sutarties valstybių darbo žmonių, su viso pasaulio geros valios žmonėmis veiksmų už nusiginklavimą savaitę ryžtingai dalyvauja ir mūsų respublikos — Tarybų Lietuvos darbo žmonės. Dar labiau suaktyvėjo visos respublikos taikos šalininkų judėjimas.

Tarybų Lietuvos darbo žmonės žengia vienoje greitoje su aktyviausiais ir ryžtingiausiais viso pasaulio tautų taikos judėjimo dalyviais.

Juozas BALTUSIS
Lietuvos TSR taikos gynimo komiteto pirmininkas

ST. PETERSBURG, FLORIDA

Spalio 5 d. įvyko klubo mėnesinis susirinkimas. Jį pravedė klubo prezidentas S. Kuzmickas. Pirmiausia buvo pakviestas Pranas Mockapetris. Jis pranešė, kiek yra įeigų ir kiek išlaidų. Protokolų sekretorė Aldona Aleknieienė perskaitė praėjusio mėnesio tarimus. Nariai protokolo.

Finansų sekretorė Mary Brennan davė labai platų raportą.

Išdinkinė B. Vaitkienė su jos raportu sutiko. Kuzmickas paklausė viceprezidento Juozo Dobrow, ar jis su raportais sutinka. Jis atsakė "sutinku." Visi raportai priimti.

Vėliau klubo pirm. S. Kuzmickas pranešė, kiek daug nuostolių pridūrė tas hurricane "Elena". Buvo apsemtos grindys, vanduo sugadino pianiną. Reikėjo sutaisyti ir vieną šaldytuvą, reikėjo nupirkti naują.

Daugiausia dirbo S. Kuzmickas, Juozas Dobrow ir Felix Habala, kuris suremontavo duris ir padėjo išvalyti salę.

Helen Sarkiūnienė sakė, kad klubo salė buvo labai blogoje padėtyje.

Kadangi buvo daug valymo, tai Stasys Kuzmickas suprastė keletą klubietių vyrų ir moterų, kurios padėjo valyti virtuvę, šėpas, langus ir visą salę. Dabar salės grindys nepaprastai švaros. Darželis ir kiemas taip pat gražiai sutvarkytas. Tai didelė dėka mūsų organizacijų valdybų, nariams ir direktoriams, kurie taip rūpestingai viską sutvarkė ir išvalė. Ačiū tiems kurie tiek daug darbais prisidėjo.

Kaip visuomet, buvo pateikti pietūs. Po jų Aldona Aleknieienė pranešė apie sergančius klubiečius.

Kuzmickas iškviėtė akompanistę H. Janulytę ir chorą. Pirmiausia S. Kuzmickas padainavo tris liaudies daineles. Svečiai jam nuosirdžiai padėjo.

Turėjome keletą gimtadienių. Jiems choras padainavo Happy Birthday, Ilgiausių metų ir Valio, Valio. Choras padainavo net šešias daineles ir dar pridėjo Pensininkų Himną. Chorisams nuosirdžiai padėjo.

Po meninės programos S. Kuzmickas choro vadovė H. Janulytė ir choristams padėjo H. Janulytė ir choristams, taip pat ir svečiams už atsilankymą. Dėkojo ir šeimininkėms už paruoštus labai skanius pietus.

Paramos chorui įteikė Mary ir Mike Vaida \$20.00, Jack Pesir \$10.00 ir Stephen Stupuras \$20.00. Parama virtuvės reikalam nuo J. Nozick \$5.00. Ačiū visiems už paramą.

Malonu pranešti, kad Violet Kuzmickienė jau susveiko ir pradėjo chore dainuoti. Violet dainuoja duetu su savo vyru Stasiu. Linkime jai būti sveikai.

Reikia pažymėti, kad klubo atidarymo metu buvo daug svečių. Čekoslovakų. Buvo ir jų muzika. Tai visa publika linksmai laiką praleido iki pavakario.

Mūsų geras draugas Pranas Mockapetris klubą parėmė \$5.00. Ačiū.

Spalio 19 d. įvyko klubo renginys. Šį sykį publikos turėjome ne daug, nes nebuvo iš kitų vietų svečių.

Kaip visuomet, pradžioje turėjome pietus. Po jų Aldona Aleknieienė pranešė, kad Emilija Dūdienė dar vis sveikatai nesijaučia. Gydos namuose. Keletas klubietė išvykė.

Aldona iškviėtė klubo prezidentą Stasį Kuzmicką, kuris pakvietė akompanistę Helen Janulytę ir chorą. Stasys padainavo dvi daineles, vieną pasakė savo žmonei Violet, kuri atšventė savo gimtadienį. Choras padainavo Happy Birthday, Ilgiausių metų ir Valio, Valio. Violet savo Stasį pabučiavo ir chorui įteikė paramos \$20.00.

Choras padainavo šešias labai gražias daineles. Už jų gražų padainavimą publika širdingai plojo.

S. Kuzmickas dėkojo choro mokytojai ir choristams, taip pat dėkojo ir šeimininkėms už paruoštus pietus.

Po meninės programos prasidėjo šokiai nes šį šeštadienį buvo daug šokių. Visa publika labai linksmai laiką praleido. Prašome visų lankyti dažnai, nes mes turime gerą muzikantą, tad atsilankę nesigailėsite.

Spalio 12 d. įvyko Lietuvos Literatūros Draugijos mėnesinis susirinkimas. Jį pravedė pirm. Stasys Kuzmickas. Pradžioje pranešė, kad yra miręs Povilas Venta. Paprašė visų atstoti ir mirusįjį pagerbti. Kaip Venta buvo sveikas jis kelis kartus lankė pas mus klube. Jis yra pasakęs kalbą ir linkėjo visiems geriausios sėkmės.

Raportus iš renginių komisijos pateikė Pranas Mockapetris. Jie buvo priimti.

Protokolų sekr. Bronė Vaitkienė pateikė platų raportą iš praėjusio mėnesio veiklos.

Finansų sekr. Helen Sarkiūnienė taip pat plačiai raportavo apie finansinį stovį. Ji priminė, kad Adelė Klimavičienė užsimokėjo savo duokles, du dolerius ir \$10.00 Draugijai aukojų. Labai ačiū Adelei už auką.

Visi raportai priimti.

S. Kuzmickas iškviėtė Vilnės vajininkę Mary Brennan. Paklausta ar sutinka būti Vilnės vajininkė, Mary mieliai sutiko ir šiais metais būti Vilnės vajininkė. Susirinkime Mary Brennan priminė, kad šiandien ji jau rinks pinigus už Vilnės prenumeras. Be to ji dar priminė, kad jei kas norėtų užsisakyti laikraštį Vilnį tai tesikreipia į Vilnės vajininkę.

Po susirinkimo pradėjo darbuotis Vilnės laikraščio reikalais. Linkime jai sėkmės.

Taip pat buvo iškviestas ir Laisvės vajininkas, Povilas Alekna. Jis pažymėjo kad laikraštis Laisvė dar išeis kaip visuomet. Povilas priminė kad Laisvės vėjus jau prasidėjo ir jis sakė, kad pora skaitytojų jau jam už Laisvės laikraštį užsimokėjo. Povilas pažymėjo, kad balandžio mėn. suėis 75 metai, kai Laisvė išėjo. Povilas ir šiems metams pasiūlo Laisvės vajininku. Linkime Povilui geriausios sėkmės.

Pirmininkas pasveikino dalyvius. Jis priminė, kad buvo linksma pabūti Lietuvoje 15 dienų, nes laikas labai greitai bėgo. Sakė jog turėjo gerą progą pabendrauti su A. Bagdonu, kuris gyvena Kaune ir jis Stasį plačiai pavažinėjo po Kauną. Stasys labai dėkingas Bagdonams už malonų priėmimą.

Žinių pranešėja Aldona Aleknieienė priminė, kad dar serga Emilija Dūdienė, o Elena Siaurienė jau susveiko, ir šiandien jau atvyko į klubą. Aldona išvardino tuos, kurie šią vasarą lankėsi Lietuvoje: Y. ir B. Vaitkai, S. Kuzmickas, Helen Janulytė, Helen Sarkiūnienė, F. ir V. Budrioniai, P. ir A. Alekna. Po to S. Kuzmickas pakvietė Helen Janulytę ir chorą.

Keletas iš svečių atšventė savo gimtadienius. Jiems choras padainavo Happy Birthday, Ilgiausių metų ir Valio, Valio. Choras padainavo penkias daineles, bet dar vieną pridėjo, "Let There Be Peace On Earth".

Po meninės programos S. svečiams už atsilankymą. Dėkojo ir Kuzmickas dėkojo choro vadovėi H. Janulytei ir choristams, taip pat ir svečiams už atsilankymą. Dėkojo ir šeimininkėms Stellai Daruška ir Sophie Nagy, kuri chorą parėmė \$10.00 auka. Jos abi atšventė savo gimtadienius.

Ačiū Sophie už paramą.

Pirm. pranešė, kad mūsų geri choristai Lee ir Emilija Orentai atostogaus išvyko į svečius pas savo artimus gimines. Abu Orentai labai draugiški. Kuomet paprašo jų pagalbos klubo darbams, jie niekad neatsisako. Linkime jiems atostogų linksmai praleisti.

Reikia pažymėti, kad nuo spalio 5 d. bus pakelta kaina gėrimams po 75 centus.

Spalio 26 d. įvyko Lietuvos Literatūros Draugijos renginys. Papiečius Aldona Aleknieienė pranešė, kad turime iš toliau atvykusių svečių. Juos supažindino būtent, Minnie ir Chuck Tvaskai iš Detroit, Mich.

Aldona pakvietė draugijos pirm. S. Kuzmicką, kuris pakvietė Valj Bunkū, tik grįžusį iš Lietuvos. Jis

parvėžė daug linkėjimų visiems klubiečiams. Valys aplankė savo artimuosius gimines ir artimus bičiulius.

Taip pat jis susitiko su Gimtojo Krašto Teviškės Draugijos bendradarbiais, kurie priminė, kad mūsų spaudos laikraščiai išėitų kaip visuomet, ir prašė, kad mes stengtumės pagelbėti kad mūsų laikraščiai išėitų.

Valys sakė, kad jam teko būti Svento Kazimiero bažnyčioje. Ten yra ir Antano Bimbos paveikslas, nes dabar ta bažnyčia yra kaip muziejus ir labai gražiai užlaikomas. Jis buvo nuvažiavęs ir į Minską. Sakė, kad miestai labai gražūs ir švarūs, bet pažymėjo kad žmonės atrodo biednesni. Lietuvos žmonės daug geriau gyvena.

S. Kuzmickas pranešė, kad jis turė laiška, Y. ir B. Vaitkams iš Lietuvos rašytą Alberto Laurinčiuko, kuris prisituntė Stasiui Kuzmickui ir Petrukui linkėjimus.

Vėliau iškviėtė akompanistę Helen Janulytę ir bendrą chorą.

Reikia pažymėti, kad Mary ir Mathew Sarier atšventė savo 51-erių metų vedybinio gyvenimo sukaktį. Choras jiems padainavo Happy Anniversary, Laimingų Metų ir Valio, Valio. Ju draugai Mr. ir Mrs. Jack Tillman chorui įteikė \$20.00 paramos. Choras ir vėl padainavo šešias Liaudies daineles. Už gražų padainavimą publika nuosirdžiai paplojo. S. Kuzmickas dėkojo choro vadovėi, choristams už dainas ir šeimininkėms už jų skanius pietus.

Lapkričio 2 d. įvyko Klubo mėnesinis narių susirinkimas. Jį pravedė prezidentas Stasys Kuzmickas. Pirmiausia iškviėtė Praną Mockapetri. Jis pranešė, kiek Klubas turėjo įeigų ir kiek išlaidų. Protokolų sekretorė Aldona Aleknieienė perskaitė praėjusio mėnesio tarimus. Bronė Vaitkienė pranešė, kad ji turi du naujus narius istojusius į Klubą.

Finansų sekretorei Mary Brennan davė Klubą finansinį raportą.

Išdinkinė B. Vaitkienė su jos raportu sutiko. Visi raportai priimti.

S. Kuzmickas labai patenkintas, kad Juozas Dobrow ir Felix Habala sutvirtino pianino kojas, sudėjo ratukus ir dabar galima pianiną laisvai pastumti. Už gerą darbą pirmininkas nuosirdžiai jiems padėjo. Be to, S. Kuzmickas pranešė, kad lapkričio mėnesį įvyks trys Klubo renginiai, bet draugija turės tik vieną renginį ir kartu įvyks draugijos susirinkimas.

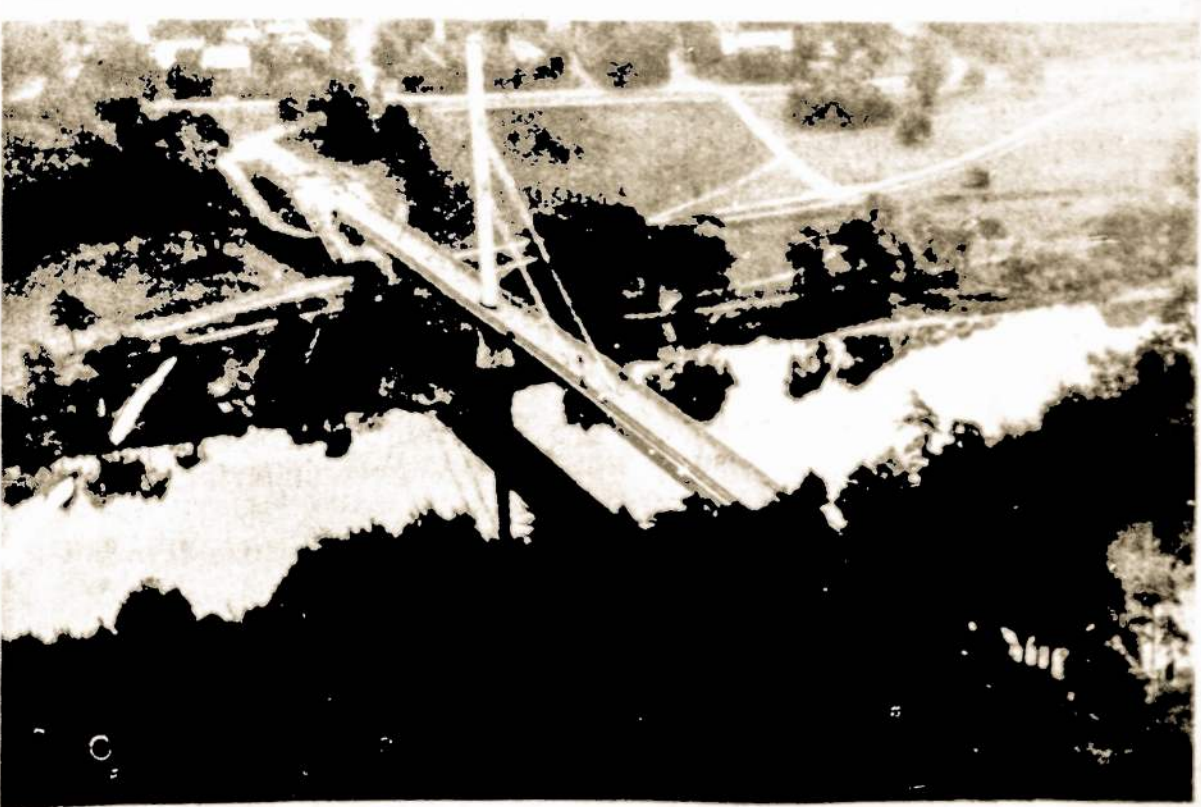
S. Kuzmickas pranešė, kad Juozas Dobrow nupirko naują amerikonišką vėliavą. Dabar mūsų Klubą salę puoš nauja vėliava.

Po susirinkimo turėjome pietus. Po jų Aldona Aleknieienė pranešė turinti svečių, kuriuos supažindino su publika. Paskiau Aldona iškviėtė prezidentą S. Kuzmicką prarvesti meninę programą. Jis pakvietė akompanistę Helen Janulytę ir choristus. Choras padainavo šešias daineles. Už gražų padainavimą publika labai daug plojo.

Reikia pažymėti, kad šį šeštadienį buvo jau žymiai daugiau choristų, kurie buvo išvažiavę, jau grįžo, būtent Emilija ir Lee Orentai, Helen Samanick, Mary Akelis ir Valys Bunkus. Dėl to šį šeštadienį choras nepaprastai gražiai dainavo.

Dabar pas mus jau pradėjo ir iš toliau atvykti daugiau svečių. Klube galima gauti gerus pietus, labai prieinama kaina. O kas mėgsta šokti, čia turime labai gerą muziką. Galima linksmai praleisti laiką. Prašome lankyti.

Vera Budrionienė

Naujas pėstųjų tiltas į Vingio parką Vilniuje. M. Baranausko nuotrauka

KANADOS ŽINIOS

MONTREAL, QUEBEC

Išvyko—atvyko

St. Virbalas su Albina Ortlehey, buvo išvykę į JAV. Dabar abu vėl išvyko į Floridą net 5 mėnesiams, praleisti laiką prie šiltos saulutės ir taisyti sveikates.

J. Akronienė su dukrele buvo išvykusios į Angliją mėnesiui laiko. Irena Adomonytė buvo išvykusi į T. Lietuvą dviem savaitėm. Taip pat J. Bernoto du sūnus lankė Vilniuje universitetą. Montreale lankėsi svečių iš Vilniaus, tai poetas L. Noreika, A. Bučys, V. Martinkus ir N. Martinaitis. Jie rašytojai. Parapijos salėje buvo surengtas literatūros vakaras. Visi svečiai patenkinti. Pas B. J. Pakulius 2 mėn. viešėjo labai puikus ir malonus svečias, jaunas, pilnas energijos iš Vilniaus gimnaisit Valentinas Milaknis su kuriuo teko susipažinti per 2 metus Vilniuje ir dabar vėl teko susitikti Kanadoj. Maloniai pasikalbėjome ir atsiviekindami, pasakėm "Iki kito pasimatymo Vilniuje".

Visiems linkiu gero pasisekimo.

Puikūs pietūs

Spalio 5 d. Montreale Moterų klubas surengė puikius pietus. Nauja pirmininkė V. Vaitiekūnienė, su valdyba sukvietė daug svečių, kad net salėje vos tetilpo. Tai gal bus toks pirmas gražus renginys. Kai sakė "Nauja šiuota gražiai šluoja". Visa valdyba: S. Venskaitienė, O. Versinskienė ir kitos sunkiai dirbo. Svečiai buvo labai skaniai pavaišinti. Prie to dar L. Urbanavičiūtė parodė skaidres iš Dainų Šventės. Visi buvo dėkingi už tokį gražų rengimą. Daug laimės naujai valdybai tęsti tokį gražų darbą.

Aplankė garnys

D. L. Čičinskus aplankė garnys. Paliko gražų ir sveiką pirmagimį sūnelį. Sulaukė anūkėlio tėveliai ir tėvukai A. E. Čičinskai labai džiaugiasi, o taip pat ir O. J. S. Čičinskai pirmojo proanūkio. Linkiu gražiai augti.

Serga

J. Macikas pergyveno sunkią operaciją St. Gabrieli ligoninėje. Neteko vienos kojos. J. Gramby (Kielaitė) sunkiai serga St. Joseph's ligoninėje. Linkiu ligoniams greit pasveikti.

Mirė

Rugsėjo 21 d. mirė Danielius Ralys, 70 metų. Rugsėjo 22 d. mirė Pranas Butkevičius, 74 metų. Nuliūdime liko žmona Magdalena.

Spalio 1 d. staiga mirė Juozas Kaušyla, 83 metų. Nuliūdime liko žmona Anelė ir dvi dukrelės su vyrais. Juozas savo laiką priklausė prie Jaunimo Choro, Sūnų ir dukterų draugijos, taip pat prie Literatūros draugijos. Buvo labai malonus ir draugiškas su visais žmonėmis. Savo gyvenime niekad nebuvo sirges. Tik vien sykį širdis sunegalavo, ir užmerkė akis, namuose sėdėdamas prie stalo.

Gaila netekus malonaus tautiečio. Artimiesiems gili užuojauta, o velionims amžina ramybė.

J-na

Iš L. L. D. susirinkimo

Šeštadienį spalio 26 d. įvyko Lietuvių Literatūros narių susirinkimas, kuri atidarė pirm. Juozas Urbanavičius.

Pirmiausia nariai buvo paprašyti atsistoti pagerbti mūsų narį Juozą Kaušyla, ir **Laisvės** darbuotoją Povilą Ventą.

Sekretorė P. Kisieliene perskaitė protokolą, kuris buvo priimtas.

Finansų sekretorius Liūdas Kisielis davė raportą apie narių ir finansų stovį. Atrodo, visi nariai apsimoka mokesčius, bet finansinis stovis nėra geras. Tuoj kilo diskusijos ir įvairūs pasiūlymai kaip suruošti kokį rengimą. Bet dabar bėda gauti šeimnininkes. Rodosi dar yra moterų, bet nė vienos nebuvo galima rasti, nors jos yra geros ir darbščios. Bet nė viena nesutinka vadovauti. Palikta rūpintis valdybai. Toliau buvo vienas svarbiausių reikalų, tai laikraščio **Laisvės** vėjus, tai prenumeratų atnaujinimo ir fi-

nansų parama. Tuo klausimu buvo pakviestas tarti keletą žodžių, Jonas Vilkelis.

"Nėra man ko daug kalbėti ar agituoti, nes čia susirinkę mūsų organizacijos veikėjai, veteranai, kurie jau per daug metų organizacijai darbuojasi" pažymėjo, "todėl žinote kokia padėtis yra laikraščio ir jo svarba mūsų judėjimui. Jau praėjo džiuginantys laikai ne vien laikraščio, bet ir skaitytojų retėja mūsų tarpe. Dabar didesnė našta krinta ant tų, kurie dar yra gyvųjų tarpe. Mes esame maža likusių dalis, tai turime visi rūpintis, kad laikraštis galėtų dar mus kiek laiko lankyti, nors ir rečiau. Laisvė dar yra pasiryžusi tą darbą tęsti. Bandykite kaip galėdami atnaujinti prenumeratas, arba atnaujinti artimiesiems ir prisidėti finansinai."

Susirinkime nariai sukėlė **Laisvės** paramos virš 900. Tai labai gražiai visi pasirodė. Susirinkimas baigėsi geroj nuotaikoj prie kavutės ir užkandžių. Patarnavo P. Kisieliene, O. Versinskienė ir A. Suplevičienė. E. Vilkis paaukojo bonka stipriosios.

Jonas

Kiek žinių iš Montreale Lietuvių Moterų Klubo Veiklos

Pasibaigė vasaros... Po visų atostogų, išvažiavimų, orui atšalus jau visi apistojom savuose namuose. Mūsų Klubu moterų pasisejo, energijos sutaupe, susiplanavo ateities veiklai, ką gero kultūringo suruošti. Dar turime nemaža būrį Moterų, visos susipratusios kultūringos, gerai supranta šių denu padėti. Negalime ramiai sėdėti, kol sveikata leidžia, turime eiti su kultūringomis moterimis.

Šiandien moterų daug naudingą gali padaryti, ne tik šeimoms, bet ir visuomenei. Džiugu, kad šiandien pasaulis gražiai žiūri į moteris. Būkime mes visos vieningos ir susirinkimuose. Planuokime ką gero, pavyzdžio atlikt nežūrint amžiaus, o viską galime padaryti.

Šiuo laiką mūsų klube turime jauną, energingą malonią pirmininkę. Ji stengiasi dirbti, kad klubas gražiai gyvuotų. Ir visa klubo valdyba sutarė gražiai dirbti, suruošėme gražų rengimą gegužės 18 d. pagerbimui motinų ir kartu išleistuves ir pagerbimą buvusiai pirmininkei A. Suplevičienei. Jos ilgų metų pasižventusį darbą su pagarba trumpai apibūdino N. Venskaitienė. Įteikė dovanėlę, nes ji buvo verta. Veliau buvo gražios vaišės.

Laikraščiai, "Laisvė" paramos Montreale Lietuvių Moterų Klubas paaukojo \$50.

Jau užsibaigė metų sezonas, na ir ką darysime. Tarėmės suruošti didesnį rengimą. Gerai. Numatyta spalio 5 d. Na jau reikia dirbti. Mūsų nauja pirmininkė Viktorija Vaitiekūnienė pravedė planą ir pati dėjo visas pastangas sukviekti publiką, priruošti maistą. Idėjo daug darbo ir energijos kad viskas būtų atlikta kuo geriausiai. V. Venskaitienė turi didelę pareigą dėl rengimų. Labai daug darbo idėjo paruošimui maisto ir publiką sukviekti. Visas komitetas dirbo sutartinai. Atsilankė nemažai gražios publikos. Dėl pajaujinimo rodė filmas. Jas atvežė L. Urbanavičiūtė, iš Dainų Šventės Lietuvoje ir pati rodė. Tas buvo labai idomu. Jai esame dėkingi. Visi buvome labai patenkinti. Po to prasidėjo vaišės — banketas. Kas buvo geriausiai, tai buvo baras minkštų ir kietų gėrimų. Atrodė publika buvo patenkinta, ir nebogai likosi pelno.

Lapkričio 2 d. turėjome susirinkimą užbaigiant šių metų sezoną. Buvo išduota susirinkimų raportai. V. Venskaitienė aiškiai išdavė pereinų susirinkimų raportus. Narės nutarė paskirti pinigų kam reikalinga paaukoti — paremti.

Buvo gražus susirinkimas. Atsilankė gražus būrys vyrų. Na ir turėjome pajaujinimą: 5-kių Klubu narių tą mėnesį supuolė gimtadieniai, Pagerbdamos narses sudainavom "Ilgiausių Metų" su gražiom vaišėm.

Narės prisidėjo, atnešė skanumynų.

Susirinkimas baigėsi geroj nuotaikoj.

Rose Versinskienė

Tarybų Lietuvos kaime šiuo metu statoma apie 100 visuomeninės paskirties objektų. Du trečdalius jų suprojektavo Kolūkių statybos projektavimo instituto specialistai.

Ypač daug projektuojama kaimo visuomeninių centrų kompleksų. Juose yra ūkių administracijos patalpos, kultūros namai, bibliotekos, ryšių įstaigos.

Nuotraukoj: Alytaus rajono Nemunaikio kolūkio visuomeninis centras.

TORONTIEČIŲ KRONIKA

Netekom Dviejų Tautiečių

Trečiadienį, spalio 30, palaidojom Akvilę Rušienę, kuri mirė ilgos ligos iškankinta. Buvo gimusi 1908 metais. Nuliūdime liko gyvenimo draugas A. Gudžiauskas, sūnus Pranas ir Jonas su šeimomis ir daugelis draugų. Jos karštą puoselė daugybę gėlių. Atsisveikinimo kalbą pasakė Juozas Mileris, į kapines padėjo daug mašinų. Visi dalyvavusieji laidotuvis buvo pakviesti pietų į restoraną.

Velionė Kanadon atvyko 1930 metais. Čia susipažino su Antanu Rušėnu ir sukūrė šeimą. Augino du sūnus. Ir štai — nelaimė: auto avarijoj jis buvo labai sužeistas ir mirė. Likus vienai be vyro teko daug vargų pakelti. Reikėjo dirbti siuvykloje ir rūpintis vaikais. Kiek palengvėjo, kai vaikai paaugo, ir ji susidraugavo su A. Gudžiausku.

Buvo linksmo būdo moteris. Priklausė prie lietuvių organizacijų. Mėgo publiką, dalyvavo lietuvių rengimuose.

Tuo pat metu mirė Povilas Kiškis, taipgi po ilgos ligos. Nuliūdime paliko žmoną. Jis priklausė prie Literatūros draugijos. Tik ligos spaudžiamas nebegalėjo dalyvauti veikime.

Te būna jiems lengva Kanados žemėlė.

Moterų Klubo Rengimas

Spalio 20 Toronto Lietuvių Moterų Klubas buvo surengęs idomią pramogą. Programoj buvo filmai, loterija ir užkandžiai.

Jonas Morkis parodė filmus, kuriuos jis susuko praeitą vasarą Lietuvoje, Dainų ir šokių šventės metu. Filmai tkrai buvo gražūs, spalvingi, idomūs. Kadangi buvo garsiniai, tai ne tik matėm šokėjus ir daininkus, bet ir girdėjom jų dainas ir muziką. Joną už tokį puikų darbą reikia pagirti. Jis ne tik pats pasigėrėjo tais puikiais renginiais, bet ir kitiems parvežė. Tad kurie ir nebuvome Vilniuje, galėjome pamatyti tas išskilmes.

Svečiai

Toronte lankėsi nemažai svečių kaip tik tuo metu, kai buvo moterų rengimas, tad jie ir atsilankė į rengimą ir pamatė puikius filmus.

Iš Vancouverio buvo atvykęs Eilena Narusevičiūtė. Ji aplankė mamytę, kuri gyvena Londone. Kartu su ja atvyko į Torontą ir dalyvavo rengime. Taipgi aplankė tetą B. Januskienę, klubo pirmininkę, gyvenančią Toronte.

Iš Ottawos buvo Dr. V. Gaižauskas, kurs svečiavosi pas mamytę A. Gaižauskienę.

Iš Londono buvo S. P. Repšiai, Aleliūnienė, ir P. Repšienės sesutė, kuri atvyko iš Lietuvos. Tai S. Baranauskaitė. Atvyko 3 mėnesiams, pavišėti Kanadoj.

F. E. Laurusevičiai iš New Lowell, Ont., R. Antanavičienė iš Stroud, Ont., M. Doviekienė iš Hamiltono. Montrealietis Rudinskis, kurs vieši pas dukrą.

Paminėjo gimtadienį

Spalio mėnesį, po bingų, buvo paminėti gimtadieniai A. Ylienės, A. Poškenės, R. Kuktorienės, J. Mileirio ir Jono Morkio. Jiems buvo palinkėta geros sveikatos ir energijos toliau darbuotis klubo naudai.

A. Ylienė

Lietuvius menininkas Toronte

Rugsėjo 15 teko nuvykti į koncertą, kurį surengė Tarptautinė organizacija, palaikanti draugiškus santykius su Tarybų Sąjunga,

pakviesdama iš tos šalies menininkus. Tarpe menininkų, iš kitų tarybinių respublikų buvo vienas ir iš Lietuvos. Vytautas Kernagis, Filharmonijos artistinis direktorius Lietuvoje.

Koncertas buvo įdomus, nes programa buvo įvairi; muzika, dainos, šokiai ir deklamacijos. Publikos buvo pilna salė ir menininkai gavo daug aploclismenų. Atrodo, kad visi buvo patenkinti gražių tarybinių tautų pasirodymu.

V. Kernagis skambino gitara ir pjienu, taip pat dainavo, pritariant tais instrumentais lietuviškas dainas ir viena išverstą į anglų kalbą. Jis žiūrovus nustebino nepaprastu muzikos ir dainų tempu ir išsireiškimu. Publikai patiko, gavo gausių aploclismenų.

Be visų kitų gerų menininkų, pirmą kartą teko matyti čigonų dainininkę, šokikę, kuri visiems labai patiko.

Į tą koncertą atsilankė ir vietinių lietuvių, bet daugumoj publika buvo slavų tautybės ir kitų mažesnių tautelių.

Lietuviški filmai

Spalio 20 Lietuvių Pensininkų salėje buvo surengta pramoga, pamatyti filmus iš Lietuvos Dainų Dienos festivalio. Ji nufilmavo J. Morkis su savo žmona Aida. J. Morkiai su dukra Aida buvo nuvykę į Lietuvą su lietuvių turistų grupe, vadovaujant J. Vilkelienei.

Pramogą surengė Lietuvių Moterų draugija. Pirmininkė B. Janauskienė parengimą atidarė, padėkodama Morkių šeimai, kad jie davė progą pamatyti Lietuvos Dainų Festivalį, pristatė ir iš toliau atvykusius svečius, kurie buvo atvykę tu filmų pamatyti. Buvo iš Hamiltono, Londono, Barrie, Ottawos ir kitų tolimesnių vietų.

Filmų spalvoti, garsai įrekoroduoti. Ypatingai buvo gražu girdėti kelis tūkstančius dainininkų dainuojant lietuviškas dainas. Šokikai, apsirengę įvairiais tautiniais drabužiais šoko įvairius tautinius šokius. Dainos ir muzika jaudino žiūrovus.

Stebėtina, kaip tūkstančiai menininkų sugebėjo taip nuosekliai ir tvarkingai atlikti meno programą ir kaip jie buvo gerai suorganizuoti. O kiek gražaus lietuvių jaunimo: linksmo, judraus gražiai išaugusio! Vingių parke Estradoj, be suaugusių, gražiai pasirodė daugybė jaunų vaikučių chorai ir šokikai. Prie kitų lietuviškų dainų, jie sudainavo dainą pasaulinei taikai pasaulyje.

Teko matyti ir parodą, kuris žygiavo Vilniaus gatvėmis, iš įvairių Lietuvos vietovių žmones nešančius plakatus išsireiškiant už pasaulinę taiką.

Teko matyti nufilmuotą Vilniaus miestą ir to miesto išmesnes vietas ir jo apylinkes, taipgi, ir Aidos Morkienės gimnaisčius ir jų gyvenamas vietas.

Filmas užsitęsė virš dviejų valandų.

Pasibaigus ročymui filmų, atsilankiusieji Jonui ir Aidai Morkiams gausiai paplojo. Beja abu Morkiai gimė Kanadoj!

Būtų pageidautina, kad J. Morkis ir toliau stengtųsi dažniau aplankyti Lietuvą ir nufilmuoti įžymesnes Lietuvos vietų. Senstant, šiai išieivijos lietuvių kartai, mažai kas jau bepajėgia keliauti, tad malonu, nors filmuose pamatyti savąjį gimtąjį kraštą.

Po filmų, Moterų draugijos narės, pavaišino kavute ir skaniais užkandžiais.

J. N. Narusevičienė

Nauja diena Vyštytyje

Apie keturis šimtmečius mena Vyštyčio miestelio istorija. Čia gyvenusios kartų kartos, kad ir varganą dalią patyrusios, guodėsi — gal tik... gamtos gražumu. Vyštyčio ežero bangų, Pavištyčio girių ošimu. Iš pirmo žvilgsnio ramus ir romantiškas miestelis anaipol niekada ramiai negyveno. Tą ramybę įvairiais laikotarpiais drumstė buvusios ponų Lenkijos, kaizerinės, o vėliau fašistinės Vokietijos kaimynystė. Būta laikų, kai bandyta sėti nesantaiką tarp lietuvių ir čia gyvenusių kitų tautybių žmonių. Ir vistiek Vyštyčio, apylinkių gyventojai visada rado bendrą kalbą, slėpė iš prūsų lietuvišką spaudą gabenusius knygnešius, lenininės "Iskros" platinotojus. Buržuazinės Lietuvos laikais, jau nuo 1932 metų, Vyštytyje veikė komunistinis pagrindis. 1940 metų birželį, kai buvo nuverstas smetoninis režimas, Pagirio bernal, Ančšlaukio daržininkai, Vyštyčio grytelininkai tapo tikrai laisvais žmonėmis. O štai po 1941-ųjų birželio už tą laisvę nuo fašistinių žudikų rankos krito Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo narys Pranas Eidukaitis, daugiau kaip du šimtai kitų tarybinės santvarkos kūrėjų. Amžinam poilsiui juos priglaudė Ilgasis kalnas. Šviesų jų atminimą mena Roberto Antinio dekoratyvinė skulptūra.

Ne tie keturi šimtmečiai, o pastarieji keturi dešimtmečiai po Vyštyčio išvadavimo iš fašistinių okupantų šio krašto žmonėms atnešė laimę. Čia įsikūrusio kolūkio žemdirbiai, kad ir smėlėtoje, akmenuotoje žemėje užsiaugina pakankamai duonos ir kitokių gėrybių. Jaunėjančio miestelio centre pastatyta graži vidurinė mokykla, o senosios gimnazijos pastate veikia bendrabutis atokesniuose kaimuose gyvenantiems vaikams. Visiems po ranka paštas, gera ligoninė, prekybos ir kultūros įstaigos, buitinio aptarnavimo kompleksas. Kasmet miestelyje pastatoma nemažai naujų gyvenamųjų namų. Vyštyčio kolūkio centro žemdirbiai pagrįstai didžiuojasi savo dūdų orkestru, dainininkų ansambliais, kitais meno kolektyvais. Į šį kraštą neretai atvyksta teatrų ir filhamonijos meniniai kolektyvai, dažnai jį lanko žymūs žemičiai.

Visus, kas išėjo plačiais gyvenimo vieškeliais, traukia vėl į tėviškę. Tarus šiuos žodžius, negaliu nepriiminti jaudinančio susitikimo su Adele Sarkauskiene. Si, jau aštuntą dešimtį bebaigianti moteris, pokario metais atsidūrė anapus jūrų marių... Jungtinėse Amerikos Valstijose.

— Vargana buvo mano, mažazelio valstiečio dukters jaunystė, — prisimena senutė. — Sunkai dirbau visa gyvenimą. Pokario metais pasidaviau pas Amerikiečių gyvenantį sūnų. Vos pusanturą metų ištvėrusi sugrįžau į Lietuvą, prie gimtojo Vyštyčio. Nors ne rūmose gyvenu, tačiau aplink sava šneka, savi žmonės širdį guodžia. Ir duonos, kaip sakoma, senatvėje turiu pakankamai.

Jonas Bagdanskis

Ant Ilgojo kalno greta seno malūno iškilo paminklas žuvusių kovotojų už Tarybų valdžią atminimui.

Vištyčio ežero pakrantėje.

R. Čėpos nuotraukos

LONDON, ONTARIO

Graziojio Georgian Bay Blue Mountains

Praleisti vasarą teko prie gražios įlankos Georgian Bay. Pasitaikė nuvykti į vieną įdomesnių tos apylinkės vietų, "Blue Mountains" (Mėlynieji kalnai). Iš tolo žiūrint tų kalnų, jie atrodo mėlyni, todėl tokiais ir pavadinti.

"Blue Mountains" yra arti Collingwood miesto — netoli Georgian įlankos. Ten žiemos laiką suvažiuoja sportininkai su šliužėms, kur jiems yra vietos nuo kalnų pasilindinėti. Vasarą, suvažiuoja daug turistų pasižiūrėti "Scenic Caves" (įspūdingų požemių).

Pamatyti tguos "urvus" reik kopti į aukštą kalną, apgausį medžiais. Ten pravedžioti takai ir pavargusiems pasilėsti sėdynės. Nori eit į "urvų" gilumą yra nurodymai ir pravedžioti takai.

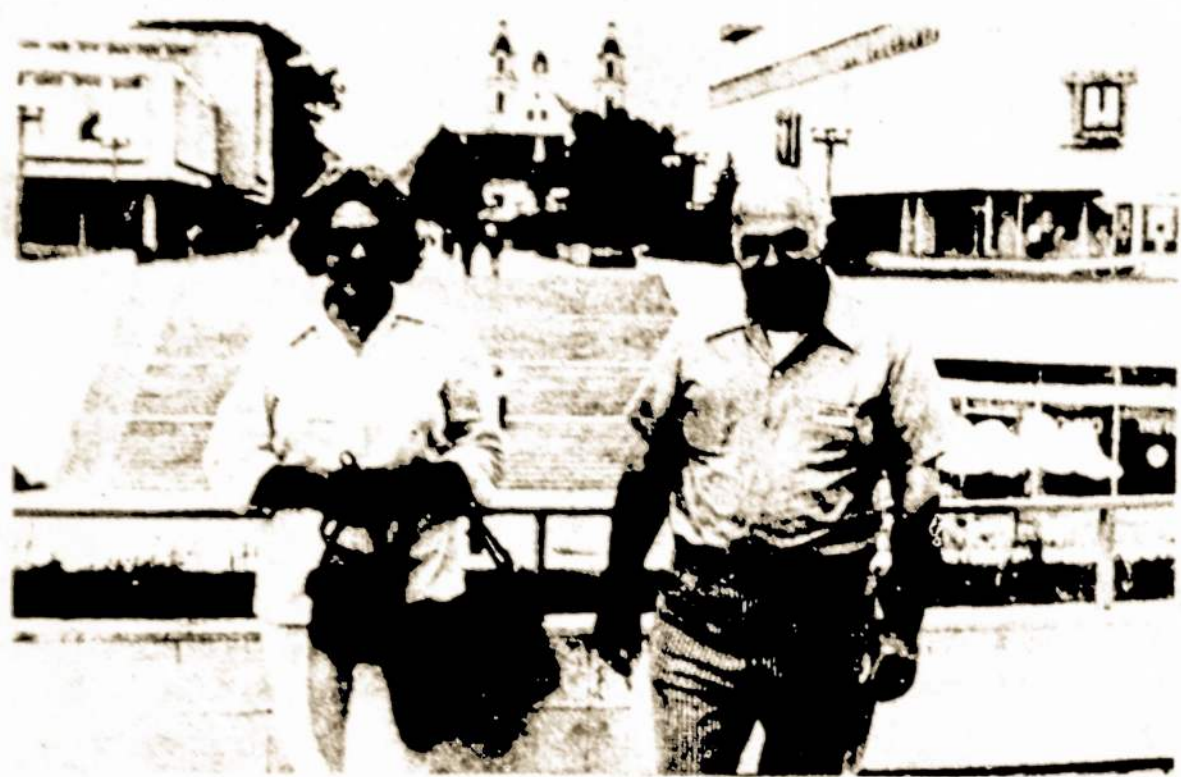
Vieta įdomi archeologams. Juose gali stebėti žemės formavimasi

prieš milijonus metų. Ten randasi augalų, kurių niekur kitur nėra. Žiūrint iš aukštumos, atrodo, kad kalnas skilo pusiau. Pačioj gilumoj, kad ir šilčiausiam vasaros laikotarpy, ten laikosi ledai. T n, natūralus šaldytuvus.

Ant kalno viršaus, senovės indijonų gentis — Huron turėjo apžvalgos vietą, kai kariavo su kita jų pačių gentim. Ten jie atlikdavo savo religines apeigas. Yra uola pavadinta "Maiden's Sorrow" (mergaitės liūdesys), kur jauna indijonkūtė nusizūdė, kai sužinojo, kad jos mylimasis žuvo karaiudamas su kitais indijonais. Ji nušoko nuo aukštos uolos ir užsimušė.

Jauniems turistams yra proga palaipioti po kalnus ir pasižvalgyti į apylinkę, kuri puikiai matosi nuo kalno, taip pat Georgian Bay, Collingwood mikesas. Yra ir kitų pramogų.

J. N. Narusevičienė

I Dainų šventės šokių dieną susiruošę tautietis George Barkauskas su žmona Vjoka iš Oakville, JAV. V. Kapočiaus nuotr.

PO ŠALIS PLAČIAUSIAS

Vilniuje, T. Kosciuškos gatvėje, greta Lietuvos draugystės ir kultūrinių ryšių su užsienio šalimis draugijos pastato, stovi didelė fotovitrina. Kokių dienos laikų beietum, visuomet prie jos gausu žmonių. Nuotraukos pasakoja apie Tarybų Lietuvos pasiuntinių viešnagę užsienio šalyse. O tie maršrutai kasmet apima vis naujas šalis, vis nauji ir nauji žmonės įsijungia į Lietuvos bičiulių būrį. Antai praėjusiais metais Tarybų Lietuvos kultūros ir meno pasiuntiniai pabuvojo Irake ir Čekoslovakijoje, Indijoje ir Japonijoje. Šiemet lietuviška daina ir šokis keliaus į Vakarų Berlyną, Austrijos Zalcburgo žemę, pasieks Filipinus, Kongą, Angolą.

Platus ir tolimi turistų keliai. Šiemet jie pabuvo 36 pasaulio šalyse ir keliaus 102 maršrutais. Keturiuose žemynuose — Europoje, Azijoje, Afrikoje ir Amerikoje apsilankys apie 20 tūkstančių Lietuvos pasiuntinių.

Jau tapo gražia tradicija geriausios pramonės darbininkus ir žemdirbius paskatinti nemokamais ir lengvatiniais turistiniais kelialapiais. Įmonių ir ūkių administracijos bei profsąjungų komitetai, taip pat Respublikinė Profsąjungų Taryba tokias galimybes sudarys beveik keturiems tūkstančiams žmonių.

Kaip ir ankstesniais metais, bus

surengha nemaža specializuotų kelių. Spaustuvininkai keliaus po Vokietijos Demokratinę Respubliką, žemdirbiai aplankys Bulgariją ir Čekoslovakiją, medikai — Jugoslaviją, švietimo darbuotojai — Indiją, Suomiją, Mongoliją, plauks Dunajumi.

Šiais metais visas pažangusis pasaulis pamini Pergalės prieš hitlerinį fašizmą 40-ąsias metines. Šios

Oakland—San Francisco, California

San Francisco ir apylinkių pažangiesiems lietuviams plačiai žinoma ONA STARKEVICIUTE - DAVIENE, sulaukusi 96 metų amžiaus, mirė prieglaudos namuose spalio 26. Velionės palaiką bus sukremuoti, ir pelenai patalpinti Golden Gate National Cemetery, San Bruno, Calif. (Veteranų kapinėse) prie savo mylimo gyvenimo draugo.

Velionė buvo gimusi Lietuvoje. Prieš atvykimą į Sunnyvale, Calif. su šeima, gyveno Cleveland, Ohio. Buvo pažangi moteris, priklausė prie LLD kuopos San Francisco, kuomet kuopa ten gyvavo. Kas metai ruošdavome pietus jos namuose LLD naudai. Gausiai rėmė laikraščius "Laisvė" ir "Vilnį", kuomet

išsigalėjo, pasirašydavo Gera Draugė.

Gaila, kad toliau gyveno atsiskyrusi nuo artimųjų. Kuomet galėjo, ją aplankydavome. Dėl senatvės ir nesveikatos buvo priversta pora metų apsigyventi prieglaudos namuose. Prieš tai prižiūrėdavo geri kaimynai, nes gyveno viena. Mes visos reikiame užuojautą sūnui Oswald ir šeimai, bei draugams ir pažįstamiems.

V. Taraškienė

Lietuvių Darbininkų Susivienijimas

PENKI DEŠIMTMEČIAI, KAI LIETUVIŲ DARBININKŲ SUSIVIENIJIMAS [ASSOCIATION OF LITHUANIAN WORKERS] veikia apdraudos, kultūros ir sporto srityse.

Galite įsirašyti į LDS be daktaro egzaminavimo, užpildydami narystės aplikaciją.

Įsirašyti galima nuo gimimo dienos iki 70-ties metų. Apdraudos palaidumai (policies) nuo 1000 dolerių iki 10,000 dolerių.

Išduodame stipendijas (scholarships) po 1,000 dolerių per metus penkiems moksleiviams, kurie išpildo mūsų nustatytus reikalavimus (requirements).

Dėl platesnių informacijų kreipkitės į LDS Centrą šiuo adresu:

Association of Lithuanian Workers
26 North Street, Room 42
Middletown, N. Y. 10940
telefonas (914) 343-3774

reikšmingos datos proga socialistinės šalys, kuriose vyko kautynės, organizuoja specialius atminimo turistinius maršrutus. Jais keliaus ir nemažas būrys Lietuvos gyventojų.

Lietuvos respublika palaiko glaudžius ryšius su Vokietijos Demokratinės Respublikos Erfurto apygarda, Vengrijos Haidu Biharo sritimi, Lenkijos Bialystoko, Suvalkų ir Lemžos vaivadijomis. Į šias šalis turistinių kelionių skaičius šiemet padidėjo daugiau kaip dvigubai.

Algimantas Degutis

LAIŠKAI

Mieloji Nellie:

Gavau laikraštį "Laisvė". Netekus Povilo Ventos labai liūdna. Taip yra, ir bus visiems.

Jis paliko palikimą mums — Laisvę. Nepamiršime, kol būsime gyvi.

Mes reikiame giliausia užuojautą tau Nellie, saviems ir artimiesiems. Našta tau, Nellie yra didelė. Esi pripratus ir sveikatos reikia. Sirdingiausi linkėjimai. Viso geriausio. Būk sveika.

Povilo prisiminimui auokuju jo mylimai "Laisvė", \$50.00.

Maria Zeakas,
Rockville, Md.

Jalta, 85.10.23

Gerbiamoji bičiule Ventienė,

Sužinojęs (pavėluotai) Kryme apie skaudžią Tamstos netektį. Prašau priimti mano gilią ir nuoširdžios užuojautos pareiškimus.

Jūsų —
V. Sirijos Gira

RICHMOND HILL, N. Y.

MIRUS

Povilui Ventai

Reiškiu gilią užuojautą jo žmonai Nelei ir visai šeimai, draugams ir pažįstamiems čia Amerikoje ir Tarybų Lietuvoje.

Helen Siauris,
St. Petersburg, Fla.

RICHMOND HILL, N. Y.

MIRUS

Povilui Ventai

Reiškiame gilią užuojautą velionio žmonai, Nelei, sūnams Kundrotui ir Povilui, velionio sesutėms Elzbietai ir Bartai, taipgi visiems giminėms ir kilnios idėjos draugams. Kartu liūdime ir mes netekę pažangios visuomenės veikėjo.

V. ir V. BUNKUS
St. Petersburg, Fla.

RICHMOND HILL, N. Y.

MIRUS

Povilui Ventai

Reiškiame giliausią užuojautą jo žmonai Nellie, ir sūnams Conrad ir Paul ir jų šeimoms.

Mes kartu labai liūdime netekę gero kovotojo ir draugo kuris savo visą gyvenimą paaukojo pažangiesiems žmonėms.

Millie Barnett
Anna Visotski
Vera Kazlau
John Vasily

R. T. Skardzius
Juozas Grinius
Elena Brazauskas
Grazina Remeikaitė

HARTFORD, CONN.
ir apylinkė

RICHMOND HILL, N. Y.

MIRUS

Povilui Ventai

Reiškiame gilią užuojautą velionio žmonai, Nelei, sūnams Kundrotui, ir Povilui ir anūkams, velionio sesutėms, Elzbietai ir Bartai, taipgi ir visiems giminėms ir kilnios idėjos draugams. Kartu liūdime ir mes netekę pažangios visuomenės veikėjo.

V. ir P. BUDRIONIAI
Seminole, Fla.

Padėka

Nuoširdžiai dėkoju visiems, guodusiems mane liūdesio valandose, netekus mano brangaus gyvenimo draugo

Povilo Ventos.

kuris atsiskyrė su šiuo pasauliu šiemet spalio 6-ąją. Jo palaikai sukremuoti spalio 8 d.

Dėkoju visiems, dalyvavusiems paskutiniajame su juo atsisveikinime šermeninėje ir krematoriume:

Lietuvių Darbininkų Susivienijimo sekretorei Emilijai Juskovic už kalbas ir vadovavimą atsisveikinimo programai; Vaclovui Sakalauskui, Vilniui Kavaliauskui, Aldonai Katinienei, Rudolfui Baranikui, J. Valaičiui, ir kitiems, kalbėjusiems ir priminusiems velionio veiklą ir įnašą pažangiajam Amerikos lietuvių gyvenimui; Nastei Buknienei — už nuotaikiai tinkančios poezijos paskaitymą; Viktorui Bekerui — už progai pritaikintos muzikos paropinimą; Nastei Buknienei, Aldonai Katinienei, Bilui Malin ir Sofijai Stasiukaitienei — už telefonu pranešimą draugams ir pažįstamiems apie velionio mirtį ir atsisveikinimą su juo.

Dėkoju už geles ir vainikus, puošiusius velionio karstą. Dėkoju už užuojautos laiškus, telefoninius paskambinimus, telegramas ir užuojautas "Laisvėje" ir "Vilnyje".

Tarybų Lietuvoje — Velionio seserims Elzbietai ir Bertai su šeimomis; Petriui Griškevičiui, Lionginui Šepčiui, Mečišlovui Sadoskiui, Vytautui Zenkevičiui, Tarybų Lietuvos žurnalistų sąjungai ir jos pirmininkui Albertui Laurinčiui, "Teviškos" draugijai ir jos pirmininkui Pranui Petroniui, "Gimtojo krašto" redakcijai, ELTOS žurnalistams, akademikui Kazimierui Meškauskui, Krivickų ir Žiugzdų šeimoms, Jonui Jurgačiui, Petrauskams, Petraviciams, Šlapšiams, Žibams ir kitiems gausiems draugams ir bičiuliams;

Cia Amerikoje: "Laisvės" Direktorių Tarybai ir jos narėms Nastei Buknienei ir Sofijai Stasiukaitienei, "Aido" chorui ir jo mokytojai Mildred Stensler ir jos New Jersey draugų grupei; draugams iš New Yorko miesto, apylinkių ir valstijos; draugams iš Floridos, Kalifornijos, Michigano, Chicago, Ill. ir kitur; draugams iš Kanados; mano giminėms Amerikoje ir Tarybų Lietuvoje.

Niekados negalėsiu pamiršti Jūsų visų pareikštojo įvertinimo mano brangaus Povilo nuveiktųjų darbų, kurie palaikys jo prisiminimą gyvą, nors jo širdis nustojo plakusi. Jūsų suraminimas skaudžiomis dienomis man teiks energijos ir jėgų ir toliau, ligi galėsiu, darbuotis mūsų pažangaus judėjimo baruose.

NELE VENTIENE SU ŠEIMA

Sveikinkite savuosius per "Laisvę"

Gimtadienio ir sukakčių progomis per visus metus sveikinkime savo artimuosius per laikraštį "Laisvė". Bus laikraščiai parama ir pasieksite visus su vienu parašymu. Bet nedelskite — tuojau prisųskite savo sveikinimus. Kaina \$10.00.

ADMINISTRACIJA

BRIEFS

They say that Ed Meese in train with the religious right is testing how far they can go. Promoting Herbert Ellingwood for assistant attorney general. Giving him free hand to select nations judges.

Judicial vacancies occurring rapidly. President has opportunity to appoint over half of American Judiciary by end of term — more than any President in history. Meese trusting Ellingwood to feed "right" names to President. Chance to pack courts.

For the sake of the nation — we must stop them.

Newsweek credits people for the American way with leading fight against nomination.

Situation critical.

At least three reasons to defeat Ellingwood:

a) **Can't separate religion and politics** — Affirms that he has mandate from God — Ellingwood said, "God is using my office as a Salvation place." Helped start "Christian talent bank" to "flood bureaucracy" with right-wing fundamentalists. While overseeing civil service conducts prayer meetings in office. — knowing which staffers attend and which do not. Repeatedly takes off while on federal payroll to travel country for Moral Majoritarians: Lahaye, Robertson and others. As leading religious right figure attended convention for Faith-America Foundation — working to defeat candidates for office who refuse to become "Born again."

b) **Not up to job.** In 1974 attempt made to put Ellingwood on California State Court. But failed. California Bar Association soundly rejected Ellingwood as **Unqualified**. Now has chance to get back at opponents — He'll pick judges this time — for whole country!

c) **Questionable Ethics.** After Meese received large unreported "No Interest" loan from friend — Ellingwood created new federal job for friends wife — Gretchen Thomas. With further investigation — many other examples of cronyism turning up.

Amy Carter, the 17 year old daughter of Jimmy Carter spent part of her summer as a runner for Shatkin Trading Co. at the Chicago Board of Trade. Commenting on the job, she said, "It's not bad... When you know you're not going to be here for the rest of your life."

Her 12-day trip to the Soviet Union was a high school graduation gift from her parents.

Ilse

Amy Carter in Chicago's trading pits.

Korespondentų dėmesui

Gerbiamieji korespondentai:

"Laisvės" redakcinis kolektyvas, o taip pat ir mielieji skaitytojai jaučiasi labai laimingi gaudami žinių — žinelių iš mūsų veiklos iš plačiosios Amerikos ir Kanados, o rektarčiais ir iš Pietų Amerikos, Australijos ir Europos.

Kai kurie korespondentai rašo labai smulkiais raidėmis ar rašomosiomis mašinėlėmis labai sugrūdę, nepalikdami tarp eilučių jokio tarpo, redaktoriams nepaliekia vietos net plunksnai įkišti. Kai reikia žodį kitą įterpti, žinią papildyti ar sakinį pataisyti, labai ap sunkina ir dėl to kartais pasilieka neištaisytų klaidų. Norėtume to išvengti.

Rašydami mašinėle ar plunksna malonėkite suretinti eilutes, paliki-

te vietos tarp eilučių žodį kitą įrašyti ar pakeisti. Tas palengvins redaktoriams ir ypač raidžių rinkėjams, visiems mažiau ap sunkins akis ir bus išvengta klaidų. Už talką būsime labai dėkingi. Rašykit aiškiai, būsime visi laimingi. Už tai būsime nuoširdžiai dėkingi.

Sįsįdami nuotraukas, nekljuokite su klėjais, o atsargiai susekite segtuku sudėdami taip, kad geroji nuotraukos pusė gultų prie popieriaus. Sįsįdami iškarpas iš laikraščių, prisekite jas segtuku prie kietesnio popieriaus, priklijuodami tik pakraščius kurie nebus panaudojami, arba taip pat naudodami tik segtukus be klijų.

Iškarpos antroje pusėje užtepti kljiai apsunkina jos panaudojimą. Iš anksto visiems dėkojame.

LIŪDNAS PRISIMINIMAS

Vincent J. Stankus

Mirė 1973 m. Gruodžio 17 d.

Gamta atskyrė jį nuo manęs, užgesino jo gyvybės žiburėlį. Aš li-kau giliame liūdesyje, iš kurio niekada neišeisiu.

Jau praėjo 12 metų, kai jis išlisi aukštame kalnely, apsuptas ža-lių medelių.

Aš prisimenu jį su meile, pagarba ir su liūdna širdimi. Te būna jam ramu ilšėtis.

Žmona — Elizabeth Stankus
Miami Springs, Florida

SUNNYVALE, CALIF.

MIRUS

Ona (Anna) Davienei

Reiškiame mūsų giliausią užuojautą velionės sūnui Oswald ir jo šeimai, taipgi visiems draugams ir pažįstamiems.

Gaila netekus geros ir pažangios draugės.

Ks. Karosienė M. Ginatienė
M. Baltulionytė A. Staškienė
Telda King E. Claras
M. Mozūraitienė F. Laurence
K. Mugianienė V. Taraškienė

SAN FRANCISCO, CALIF.
apylinkės draugės